Къэрал псоми я пролетархэ, фызэгухьэ!

Ленин гъуэгу

Ленинский путь

ГАЗЕТЫР 1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

КПСС-м И КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР ОБКОМЫМ, КЪБАССР-м И СОВЕТ НЭХЪЫЩХЬЭМ, МИНИСТРХЭМ Я СОВЕТЫМ Я ОРГАН

ОРГАН КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОГО ОБЛАСТНОГО КОМИТЕТА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ КБАССР

№ 75 (16.966)

1990 ГЪЭМ АПРЕЛЫМ И 17, ГЪУБЖ

Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ

И уасэр кІэпІейкІи 3-щ.

НАЛШЫК КЪАЛЭ ПАРТ ОРГАНИЗАЦЭМ И КОНФЕРЕНЦ ЗЭХЭТАЩ

Щэбэт блэкІам партым и обкомым Политическэ еджэныгъэмкІэ и унэм щызэхэтащ Налшык къалэ парт организацэм и XXXIX отчетно-хэхыныгъэ конференцыр.

Делегатхэр едэІуащ партым и Налшык къалэ комитетым 1988 гъэм и ноябрым къыщыщІэдзауэ 1990 гъэм и апрель пщІондэ иригъэкІуэкІа лэжьыгъэм теухуауэ партым и къалэ комитетым и япэ секретарь **Губин Г. С.**, къалэ парт организацэм и ревизионнэ комиссэм и лэжьыгъэм теухуауэ абы и председатель **Гъукіэлі Хь. М.** ящІа докладхэм.

Докладхэм ятеухуауэ конференцым къыщыпсэлъащ КПСС-м и Ленинскэ райкомым и япэ секретарь **Аброкъуэ С. Б.**, «Севкавэлектроприбор» заводым и ОТК-м и контролер **Олифиренкэ Т. Г.**, партым и Налшык къалэ комитетым и къызэгэпэщакІуэ отделым и унафэщІ, мандат комиссэм и председатель **Хъутlэ М. Ш.**, Налшык къалэм щІэныгъэ Іуэхухэмкlэ и отделым и унафэщІ **Хъурей С. М.**, КПСС-м и Октябрьскэ райкомым и япэ секретарь **Беднев Ю. Ф.**, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и доцент **Тетуев А. И.**, «Эльбрус» унэлъащІэ фабрикэм и парткомым и секретарь **Бозий В. А.**, Налшык машинэ заводым и токарь **Михайлов Н. Ф.**, КПСС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и япэ секретарь **КІуэкІуэ В. М.**, Налшык технологическэ техникумым и директор **Хьэткъуэ В. Б.**, сабий поликлиникэ № 1-м и дохутыр нэхъыщхьэ **Зеленская Е. П.**, Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ-производственнэ транспорт объединенэм и поликлиникэм и дохутыр нэхъыщхьэ **Гъукіэ А. Хь.**, Октябрьскэ районым къэрал кІуэцІ Іуэхухэмкlэ и отделым и унафэщІ **Сабанчиев И. З.**, электровакуум заводым и парткомым и секретарь **Лавров А. Д.**, музыкальнэ театрым и артистка **Дау М. П.**

Конференцым зытепсэлъыхьа Іуэхугъуэм теухуауэ унафэ къыщащтащ.

Абы и ужькІэ конференцым хихащ партым и Налшык къалэ комитетым, Налшык къалэ парт организацэм и кІэлъыплъакІуэ-ревизионнэ комиссэр, XXXIX Къэбэрдей-Балъкъэр областной парт конференцым и делегатхэр.

А махуэ дыдэм зэхэтащ партым и Налшык къалэ комитетым и пленум. Пленумым партым и Налшык къалэ комитетым и япэ секретару **Губин С. Г.**, етІуанэ секретару **Щоджэн М. М.**, секретару **Кульчаевэ З. М.** хихащ.

Пленумым партым и Налшык къалэ комитетым и бюром хихащ **Ахметов Н. А., Бырсекъуэ Ю. Б., Голуб С. М., Къэжэр В. Т., Лимаревэ В. Н., Моисеев В. И., Мусукаев А. И., Рожков В. И., Сижажэ В. Хъу., Хъутlэ М. Щ.** сымэ.

Налшык къалэ парт организацэм и конференцми, къалэ комитетым и пленуммэ я лэжьыгъэм хэтащ КПСС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и япэ секретарь **КІуэкІуэ В. М.**, партым и обкомым и етІуанэ секретарь **Зумакулов Б. М.**, секретархэу **Захарченкэ В. Г., Сэхъу В. Къ.**, партым и обкомым и бюром хэт, обкомым къызэгъэпэщынагъэ-парт лэжьыгъэмрэ кадрхэмкІэ и отделым и унафэщІ **Жыджэт А. А.**, КъБАССР-м и Министрхэм я Советым и Председателым и япэ заместитель **Чеченов Х. Х.**

КПСС-м И НАЛШЫК КЪАЛЭ КОМИТЕТЫМ ХАХАХЭР

Аброкъуэ С. Б.	Кульчаевэ З. М.
Алборэ Л. И.	Кумыщ М. Хь.
Іэпщэ И. К.	Лимаревэ В. Н.
Анциферовэ Л. А.	Майборода Т. А.
Ахметов А. Н.	Маяьцев В. В.
Ахъмэт Л. П.	Мамонтов В. А.
Байдаев Д. М.	Матюш Л. Г.
Бозатокъуэ Хь. М.	Михайлов Н. Ф.
Батырбеков А. М.	Моисеев В. И.
Беднев Ю. Ф.	Морозов А. С.
Беппаев Р. Х.	Мусукаев А. И.
Бер Б. Б.	Оконный Д. В.
Бырсекъуэ Ю. Б.	Олифиренкэ Т. Г.
Берчуи В. Г.	Ольмезов Т. Х.
Биттиров Х. А.	Песня А. Г.
Бищіо А. А.	Рожков В. И.
Вайсман И. В.	Романец Н. П.
Верещагин И. П.	Сапог А. Л.
Воржова Э. М.	Сэкрэк А. Н.
Воронаевэ В. Г.	Сижажэ В. Хъу.
Вяльцев Г. В.	Скрынникова Л. А.
Гаврась А. Ф.	Соблыр Л. К.

ЭКОНОМИЧЕСКЭ РЕФОРМЭР ЩІЭГЪЭПСЫНЩІЭНЫМ ТЕПСЭЛЪЫХЬАЩ

СССР-м и Президент М. С. Горбачев и унафэщІу СССР-м и Федерацэм и советымрэ Президент советымрэ апрелым и 14-м зэгъусэу зэІущІэ Кремлым щрагъэкІуэкІащ.

«Здрагъэкlу рыночнэ экономикэм СССР-р зэрыхуэкІуэнум и Іуэхукlэ» СССР-м и Министрхэм я Советым и Председателым и япэ заместитель, СССР-м и Госпланым и председатель Ю. Д. Маслюков ищІа докладым едэІуащ.

Докладым теухуауэ къэпсэлъащэ Ч. Т. Айтматовыр, В. И. Воротников, А. Э. Кауле, Н. А. Назарбаевыр, Ю. А. Осипьян, Е. М. Примаков, В. Г. Распутиныр, Ч. Н. Ревенкэ, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлевыр, В. А. Яриныр, апхуэдэу зэІущІэм яшэ еджагъэшхуэ-экономистхэу А. Г. Агапбегян, О. Т. Богомоловыр, А. А. Мартыновыр, В. А. Яременкэ, Г. А. Артабаевыр.

Я гупсысэмрэ я Іуэху еплъыкІэмрэ куэдкІэ зэщхьэщыкІыу щытами, къэпсэлъапсори акъылэгъу зэдэхъуащ экономическэ реформэр щІэгъэпсынщІэн. экономикэм унафэ зэрыхуащІыну хабзэщІэхэр, хозяйствэм и зехьэкІэщІэхэр къэгъуэтауэ къэгъэсэбэпын зэрыхуейм теухуауэ. Ар абы фІэкІа кІыхьлІыхь пщІы зэрымыхъунур къыхагъэщащ.

А Іуэхум къыкІэлъыкІуэ тхьэмахуэм тепсэлъыхьыну зэгурыІуащ.

(ТАСС).

СССР-м И СОВЕТ НЭХЪЫЩХЬЭМ И СЕССИЕМ

СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм Союзымкlэ Советым апрелым и 16-м пщэдджыжьым иригъэкІуэкІа зэІущІэм и унафэщІу И. Д. Лаптевыр щысащ. Абы жиІащ депутатхэр мыхьэнэ ин зиІэ документым — къэрал, бэджэнд, кооператив, общественнэ предприятэхэм, объединенэхэм, нэгъуэщІ организацэхэм ятыну налогым и Іуэхукlэ СССР-м и Законым и проектым тепсэлъыхьын хуейуэ къаззрипэщытыр. Палатэм и унафэщІым къыхигъэщащэ Іуэхум фІыуэ егупсысын зэрыхуейр, сыту жыпІэмэ ар къэралым ахъщэу къыхуэнэжур зыхуэдизми, Законыр зыхуэдэ хъунуми зэрытеухуар. А проектыр нэхъыбэу зыхуэунэтlар фейдэ яІэу зэрылэжьэным коллективхэр дегъэхьэхыныр. Іуэхур апхуэдэу зэтеухуа хъумэ, итlани дэ псори куэдкІэ нэхъыфІу дыпсэунущ.

Абы апхуэдэу жиІащ Законым и проектитІ зэрагъэхьэзыр.

Депутатхэм а Іуэхум гулъытэ хуэзэщІыр, щыхьэтщ зэІущІэр къыщыхъуащ. Ар зэІущІэм щІигъум къэпсэлъэну лъагъуэу зэрызрагъэтхар. Апхуэдэу къэбэрдей-балъкъэрапхъэщ СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм хэмыт депутату 70 зэІущІэм зэрыщІэсыр.

Законопроектым теухуауэ зэІущІэм къыщыпсэлъахэщ СССР-м финансхэмкІэ и министр В. С. Павловыр, Союзымкlэ Советым и Плэн, Бюджет-финанс комиссэхэм я цІэкІэ — депутатхэу В. Г. Кучеренкэрэ А. К. Орловрэ, ИтІанэ Законым и проектым щытепсэлъыхьыщ щІалэщи.

СССР-м Лъэпкъхэмкlэ и Советым шэджагъуэ иригъэкІуэкІа зэІущІэми а законопроектым щытепсэлъыхьащ.

БЕЗБРЕЖНЫЙ В.,
ТАСС-м и парламент корреспондент.

ГЪАТХЭ МАХУЭ ГЪЭ ЕГЪАШХЭ

Республикэм и хозяйствэхэм гъатхэ губгъуэ лэжьыгъэр щызэщІоплъэ: щІыр сэным хуагъэхьэзыр, къэкІыгъэ пасэхэм я жылэр трасэ. Дэ гуапэ икІи гъэшІэгъуэн тщыхъуу деплъащ Май районым щыІэ «Ленинцы» колхозым и губгъуэхэм ит техникэ лъэщым, абыхэм Іуэхугъуэщlэр зыубгъуауэ къызэрыщагъэсэбэпым.

Къызэрыгуэкl хьэлъэзешэ машинэхэм цистернэ трагъэуваузэ, абы куэд дыдэ къызэщІиубыдэу хьэсэхэм хущхъуэ иритраутхэ.

Дэ механизаторхэм деупсысащ, ауэ ахэр хэхэмкІэ, зэрылъагъущ губгъуэ лэжьыгъэхэр фІагъ лъагэ халъу зэрырагъэкІуэкІыр, зэманым фІыуэ яІэ зэрищэр.

СУРЭТХЭМ: шофёр Сафронов Николай; трактористхэу Калмыков Владимирэ Самодуров Владимирэщ, партхэу зытрасэну хьэсэр щыкІэ зэрыхуащІыр къэлэ-ІэпыкІэ Іуэхум и унафэщІ Руслан зи унафэщІ бэдзэнд звеном. Абы механизатору 18 хэтщи, псори хущІокІу я псалъэ зэрагъэпэжыным. Зэрыхьэм, зэман нэхъыфІым, гуэдзыр гектар 560-м, хьэр — 450-м хагъэзгъэуэ щытащ. Гъатхэр къызэрихьэу гуэдзым и лъабжьэр минеральнэ удобрение къэхъэмкІэ ягъэпшэращ, къытхъ ящІащ. Хьэм и лъабжьэр ягъэщэбащ. А къэкІыгъэхэм узыфэхэмрэ хьэпІэщІэхэмрэ зэран къауэмыхъуэ щхьэкІэ кхъухьлъатэхъуэ щхьэкІэ къухьлъатэкІэ хущхъуэ трауткащ, мы зэманым фосфорнэ, калийнэ удобрение щІалъхьэ. Гуэдз хьэдзэр лъэщ хъуэ щхьэкІэ къэкІыгъэм аммиачнэ селитрэкІэ е карбамидкІэ елэжьыну я мурадщ.

Бэджэндым тету лажьэхэм гъатхасэр щрагъэкІуэкІыну хьэсэ псори къытхъ, культивацэ ящІащ. Гъавалъхьэ горохыр гектар 250-м трасащ.

Мы гъэм отделэнэм нарыр зыхуэдэ хъунуми зэрытеухуар. А проектыр нэхъыбэу зыхуэунэтlар фейдэ яІэу зэрылэжьэным коллективхэр дегъэхьэхыныр. Іуэхур апхуэдэу зэтеухуа хъумэ, итlани дэ псори куэдкІэ нэхъыфІу дыпсэунущ.

Абы апхуэдэу жиІащ Законым и проектитІ зэрагъэхьэзыр.

Депутатхэм а Іуэхум гулъытэ хуэзэщІыр, щыхьэтщ зэІущІэр къыщыхъуащ. Ар зэІущІэм щІигъум къэпсэлъэну лъагъуэу зэрызрагъэтхар. Апхуэдэу къэбэрдей-балъкъэрапхъэщ СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм хэмыт депутату 70 зэІущІэм зэрыщІэсыр.

Законопроектым теухуауэ зэІущІэм къыщыпсэлъахэщ СССР-м финансхэмкІэ и министр В. С. Павловыр, Союзымкlэ Советым и Плэн, Бюджет-финанс комиссэхэм я цІэкІэ — депутатхэу В. Г. Кучеренкэрэ А. К. Орловрэ, ИтІанэ Законым и проектым щытепсэлъыхьыщ щІалэщи.

СССР-м Лъэпкъхэмкlэ и Советым шэджагъуэ иригъэкІуэкІа зэІущІэми а законопроектым щытепсэлъыхьащ.

БЕЗБРЕЖНЫЙ В.,
ТАСС-м и парламент корреспондент.

СЭХУРАНЫР ТРАСЭ

Прохладнэ районым щыІэ «Степной» мэз совхозым и езанэ отделенэр, Газаев Хьэдис зи унафэщІыр, мы гъэм бэджэндым хуэкІуащ. Абы мэкъумэшхэкІыну кърихьэлІэр дэтхэнэ къэкІыгъэми уасэ пыухыкІа щІэу хозяйствэм ирищэнущ, апхуэдэ зэгурыІуэныгъэ зэрызэрашІылІам къыхэкІыу. Нэгъабэ механизаторхэм къапэщыта къалэнхэр щІигъуу ягъэзэщІащ, хэхъуэ къабзэу сом мини 112-рэ хозяйствэм къыхуахъащ, ику ипу дэтхэнэми лэжьапщІэу кІэкІыр сом 760-рэ хъуащ...

ЕпщыкІутІанэ илъэситхум Руслан зи унафэщІ бэдзэнд звеном, Абы механизатору 18 хэтщи, псори хущІокІу я псалъэ зэрагъэпэжыным. Зэрыхьэм, зэман нэхъыфІым, гуэдзыр гектар 560-м, хьэр — 450-м хагъэзгъэуэ щытащ. Гъатхэр къызэрихьэу гуэдзым и лъабжьэр минеральнэ удобрение къэхъэмкІэ ягъэпшэращ, къытхъ ящІащ. Хьэм и лъабжьэр ягъэщэбащ. А къэкІыгъэхэм узыфэхэмрэ хьэпІэщІэхэмрэ зэран къауэмыхъуэ щхьэкІэ кхъухьлъатэхъуэ щхьэкІэ къухьлъатэкІэ хущхъуэ трауткащ, мы зэманым фосфорнэ, калийнэ удобрение щІалъхьэ. Гуэдз хьэдзэр лъэщ хъуэ щхьэкІэ къэкІыгъэм аммиачнэ селитрэкІэ е карбамидкІэ елэжьыну я мурадщ.

Бэджэндым тету лажьэхэм гъатхасэр щрагъэкІуэкІыну хьэсэ псори къытхъ, культивацэ ящІащ. Гъавалъхьэ горохыр гектар 250-м трасащ.

Мы гъэм отделэнэм нарыр жьэгъэшхэращ, къытхъ ящІащ. Хьэм и лъабжьэр ягъэщэбащ. А къэкІыгъэхэм узыфэхэмрэ хьэпІэщІэхэмрэ зэран къауэмыхъуэ щхьэкІэ кхъухьлъатэкІэ хущхъуэ трауткащ, мы зэманым фосфорнэ, калийнэ удобрение щІалъхьэ. Гуэдз хьэдзэр лъэщ хъуэ щхьэкІэ къэкІыгъэм аммиачнэ селитрэкІэ е карбамидкІэ елэжьыну я мурадщ.

Бэджэндым тету лажьэхэм гъатхасэр щрагъэкІуэкІыну хьэсэ псори къытхъ, культивацэ ящІащ. Гъавалъхьэ горохыр гектар 250-м трасащ.

Мы гъэм отделэнэм нарыр зыхуэдэ хъунуми зэрытеухуар. А проектыр нэхъыбэу зыхуэунэтlар фейдэ яІэу зэрылэжьэным коллективхэр дегъэхьэхыныр. Іуэхур апхуэдэу зэтеухуа хъумэ, итlани дэ псори куэдкІэ нэхъыфІу дыпсэунущ.

Абы апхуэдэу жиІащ Законым и проектитІ зэрагъэхьэзыр.

Депутатхэм а Іуэхум гулъытэ хуэзэщІыр, щыхьэтщ зэІущІэр къыщыхъуащ. Ар зэІущІэм щІигъум къэпсэлъэну лъагъуэу зэрызрагъэтхар. Апхуэдэу къэбэрдей-балъкъэрапхъэщ СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм хэмыт депутату 70 зэІущІэм зэрыщІэсыр.

Законопроектым теухуауэ зэІущІэм къыщыпсэлъахэщ СССР-м финансхэмкІэ и министр В. С. Павловыр, Союзымкlэ Советым и Плэн, Бюджет-финанс комиссэхэм я цІэкІэ — депутатхэу В. Г. Кучеренкэрэ А. К. Орловрэ, ИтІанэ Законым и проектым щытепсэлъыхьыщ щІалэщи.

СССР-м Лъэпкъхэмкlэ и Советым шэджагъуэ иригъэкІуэкІа зэІущІэми а законопроектым щытепсэлъыхьащ.

БЕЗБРЕЖНЫЙ В.,
ТАСС-м и парламент корреспондент.

КОМИССЭР ЛЭЖЬАЩ

Дыгъуасэ зэхэтащ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм законодательствэмкІэ, законностымрэ хабзэхэр хъумэнымкІэ, гуащІэрыпсэухэм къагъэуз Іуэхугъуэхэмрэ нахъагъэхэмкІэ и комиссэм и япэ заседанэр. Ар иригъэкІуэкІащ комиссэм и председатель Мер Ю. Хь.

КъБАССР-м и Министрхэм я Советым и председатель Мамхэгъ М. Ш. къызэрихилъхьам ипкъ иткІэ, комиссэр хэплъащ икІи Совет Нэхъыщхьэм чэнджэщ иритащ Министрхэм я Советым и Іуэхухэр зехьэнымкІэ управляющэу Бережнов А. Г., къэрал кІуэцІ Іуэхухэмкlэ и отделым и унафэщІ Ахъмэт Л. П., Налшык къалэ комитетым и пропагандэмкІэ и секретарь Патоков С. П. къэпсэлъащэхэм министру Дугуева Ф. М. сымэ игъэувыщу иджы правительствэм зэхэтынущ.

Заседанэм щытепсэлъыхьащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм зэпымыуэ лэжьэну и Комиссэхэм ІэпІэлъэкІэ къащтэ я Положением, сессиер зэрыдэжьэну Регламентым, апхуэдэу «Адыгэхасэ» и программэмрэ устакымрэ. А документхэр къэгъэзыр щІалэхэ щымыІэу къэгъэзыр щІалэхэ щымыІэу

КПСС-м И НАЛШЫК КЪАЛЭ КОМИТЕТЫМ ХАХАХЭР

Аброкъуэ С. Б.
Алборэ Л. И.
Іэщэ И. К.
Анциферовэ Л. А.
Ахметов А. Н.
Ахъмэт Л. Л.
Байдаев Д. М.
Бэлэтокъуэ Хь. М.
Батырбеков А. М.
Беднев Ю. Ф.
Беппаевэ Р. Х.
Бер Б. Б.
Бырсекъуэ Ю. Б.
Берчун В. Г.
Биттиров Х. А.
БишІо А. А.
Вайсман И. В.
Верещагин И. П.
Воржовэ Э. М.
Воропаевэ В. Г.
Вяльцев Г. В.
Гаврась А. Ф.
Галущак В. В.
Геккиев З. Д.
Геляев Д. К.
Джатэжь А. А.
Гилиев Б. И.
Голуб С. М.
Гуанэ Б. Т.
Губин Г. С.
Гриценкэ А. А.
ГъукІэлІ Хь. М.
Дадэ С. А.
Дау М. П.
Дзэмыхь Хь. Хь.
Дигиловэ Л. М.
Драчев Н. Л.
Илющенкэ А. И.
Жемгуразов Т. А.
Жетищев Р. К.
Захаров А. П.
Кабардиков М. Я.
Къэжэр В. Т.
Кайгермазов А. Б.
Къамбий З. А.
Каркаев М. К.
Чэрим Б. Л.
Киреев А. М.
КІыщ А. Н.
Ковалев В. И.
Къуэжей У. Д.
Крупский В. К.
Кульбаев С. М.
Кульчаевэ З. М.
Кумыщ М. Хь.
Лимаревэ В. Н.
Майборода Т. А.
Мальцев В. В.
Мамонтов В. А.
Матюш Л. Г.
Михайлов Н. Ф.
Моисеев В. И.
Морозов А. С.
Мусукаев А. И.
Окопный Д. В.
Олифиренкэ Т. Г.
Ольмезов Т. Х.
Песня А. Г.
Рожков В. И.
Романец Н. П.
Сапог А. Л.
Сэкрэк А. Н.
Снижкэ В. Хъу.
Скрынниковэ Л. А.
Соблыр Л. К.
Соломатин С. В.
Табыхъу М. Л.
Тэшэло Р. А.
Токарев Н. М.
Тхьэзэплъыж М. Т.
Тхьэгъэлэдж Р. Н.
Тхьакъуахъуэ А. М.
Унзжокъуэ Б. Д.
Урыс Б. М.
Хьэбытlэжь Б. Хь.
Хъурей С. М.
Хьэщымахуэ Б. Хь.
Хьэшыр Ю. М.
ХъутІэ М. Ш.
Чымэзокъуэ В. Хь.
Шэшэн Ш. Ш.
Чумачков В. И.
Щауэжь М. Хь.
Шыбзыхъуэ Р. Хь.
Щоджэн М. М.
Энеев Х. И.
Янкин В. И.
Чабдаровэ М. Хь.
Тюбеев Х. М.
Бэгъуэт Хь. Л.
Мэлбахъуэ Ф. Т.
Іэщын М. Н.
Чапаев Х. Ш.
Гуэбэщ1ыкІ В. И.
Щоджэн А. А.
Аракелов М. В.
Крюков В. И.

НАЛШЫК КЪАЛЭ ПАРТ ОРГАНИЗАЦЭМ И КІЭЛЪЫПЛЪАКІУЭ-РЕВИЗИОННЭ КОМИССЭМ ХАХАХЭР

Антонов М. И.
Ахъубековэ Х. Д.
Беккиевэ Л. Ю.
Беляевэ О. Л.
Бозий В. А.
Горлинский А. Г.
Гъубжокъуэ Ю. М.
Енеев Ч. М.
Жабоев Э. М.
Жекеев З. А.
Израилов Г. А.
Ищенкэ И. И.
Къэрэшей Б. Н.
Козловэ И. В.
Кумыщ М. М.
Мысрокъуэ З. Хь.
Молэ Р. Хь.
Околный А. П.
ПащІэ М. М.
Петросян Л. Г.
Подгорновэ Н. А.
Продан В. И.
Сальниковэ М. В.
Тархановэ А. Б.
Теберднев А. М.
Тетуев А. И.
Федченкэ Л. М.
ШынтІыкъуэ А. Хь.
Ширвис З. В.
Щоджэн А. Къ.
Елчэпар В. М.

РСФСР-м И ЦІЫХУБЭ ДЕПУТАТХЭР ХЭХЫНЫМКІЭ КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР АССР-м И АРУАН ЛЪЭПКЪ-ЩІЫНАЛЪЭ ХЭХЫПІЭ ОКРУГ № 99-м И ХЭХАКІУЭХЭМ ЯЩІЭН ЩХЬЭКІЭ

РСФСР-м и цІыхубэ депутатхэр хэхынымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Аруан лъэпкъ-щІыналъэ хэхыпІэ округ № 99-м и округной хэхакІуэ комиссэм хъыбар ярегъащІэ РСФСР-м и цІыхубэ депутатхэм я кандидат Альтуд Юрэ Къамбулэт и къуэм и кандидатурэр езым и щхьэкІэ а хэхыпІэ округым къызэрыщыІихыжамкІэ.

Округной хэхакІуэ комиссэ

АРЫКЪ ДЖАБЭХЭМ ЕКІУЭКІЫУ

Курп Ищхъэрэ къуажэм удэзышэ гъуэгум и лъэныкъуитІымкІэ къыщылъ гъавэ щІапІэхэм я теплъэр зэхуэдэкъым. Языныкъуэ хьэсэхэм бжьыхьэсэ къэкІыгъэхэр зэгущу къыщытеуващи, хъарзынэу зэужь. Мартым траса къэкІыгъэ пасэхэм ящыщхэри щІым къыхэжащ, сэныр щызэфІагъэкІахэр бжьын хьэсэм хуэдэщ. КъэкІыгъэ нэхъыщхьэхэр, нартыхумрэ сэхуранымрэ, щащІэну хьэсэхэм, Арыкъ джабэхэм екІуэкІыу зышаубгъуащи, абыхэм агрегат куэд хэтщ. Дэтхэнэ механизаторми и щІэ къыдэхуэ къалэныр ещІэжри, йоужьэрэкІ...

— Гъатхэ губгъуэ лажьыгъэхэм мы гъэм нэхъ пасэу щІэддзащ, — жеІэ «Курп» совхозым и директор Хъалилэ Хьэмыщэ. — ЩІым хуабэ зэригъуэту горохыр гектар 50-м, авосыр — 20-м, люцернэр — 110-м. Іэщым цІынэу едгъэшхыну къэкІыгъэхэр — 78-м тетсащ. Ауэ абыкІэ лажьыгъэр зэфІэкІакъым. Бжьыхьэсэ къэкІыгъэу гектар 630-рэ диІэщи, абыхэм я лъабжьэр минеральнэ удобренэхэмкІэ дгъэпшэращ. Мартыр хуабэу зэрышытам Іэмал къыдитащ къэкІыгъэ пасэхэр псынщІэу щІым хэдгъэзэгъэну, адрей хьэсэхэр гъэхьэзырыным техникэ, кІару нэхъыбэ хуэзщІэдгъэуІуэну.

...Гъавэ щІапІэхэм хэт тракторхэм лажьыгъэ зэмылІэужьыгъуэхэр иризэфІагъэкІ. Механизаторхэм щІыр ягъэщабэ, культиваце ящІ, а хьэсэм цыхасэнур силосыпхъэ нартыхумрэ Іэщым цІынэу ирагъэшхынумрэщ. Сэхуран щащІэну хьэсэм зы агрегатым гербицидыр хельхьэ, адрейм ар щІым щІрегъэуБыдэ, ещанэм зэтес, щабэ ещІыж. КІэщІу жыпІэмэ, Іуэхугъуэ псори агротехникэм и хабзэм къызэригъэувым хуэдэу ирагъэкІуэкІ.

Лажьыгъэшхуэ къапэщытщ иджыри мэкъумэшыщІэхэм. Абыхэм сэхураныр гектар 200-м, гибрид нартыху жылапхъэ — 150-м, гъавапхъэ нартыхур — 200-м, силосыпхъэ нартыхур — 390-м, суданкэр — 60-м трасэн хуейщ. Сэным щІадзэну хъазырхэщ, ауэ дунейр иджыри къызэІыхьэнкІэ щІыІэ къэхъункІэ шынагъуэ щыІэщ. Нэгъабэ Тэрч районым и хозяйствэ щхьэхуэхэм Краснодар дэт мэкъумэш щІэныгъэ-къэхутакІуэ институтым и щІэпыгъэлІхэм гъэунэхуныгъэ щрагъэкІуэкІауэ щытащ. Сэхураныр нэхъ кІасэу, тезысауэ щытахэм къытраха бавагъыр нэхъыбэщ. Абы ипкъ иткІэ а къэкІыгъэр апрелым и кІэхэм щІым хагъэзагъэмэ нэхъ тэмэму къалъытэ икІи а чэнджэщым щІэдэІуну унафэщІхэмрэ ІэщІагъэлІхэмрэ мурад ящІащ. Апхуэдэу щытми, нобэ-пщэдей силосыпхъэ, гъавапхъэ нартыхур тесэн щІадзэнущ. Ахъшэфl къызыпэкІуэ гибридыр нэхъ мащІэу щІытрасэнум и щхьэусыгъуэм дыщыщІэупщІэм, абы нэхъыбэ зэрыхучхахауэ щытар къыджаІащ, ауэ жылапхъэу къыхуаутыпщам къаригъэсэнур гектари 150-щ. Дауи, абы хозяйствэм и фейдэ хэлъкъым.

Губгъуэ лажьыгъэхэм жыджэру хэтщ механизаторхэу Фидар Ибрахьим, Къуажей Харитон, Былымыхь Арсен, Щад Тимощэ сымэ. Ахэращ къэкІыгъэ нэхъыщхьэри тезысэну зыхуагъэфащэр. Механизаторхэр хущІэкъунущ а лажьыгъэр пІалъэ кІэщІым зэфІагъэкІыну кърагъэза дэзыхьыр ягъэпэжыну.

Дн корр.

КУЭДУ ИРИГЪЭШАЩ

Российскэ Федерацэм мэкъумэшым елэжь и хозяйствэхэм мы гъэр къызэрихьэ япэ поколенэм щыІ гибрид нартыху жылапхъэфІу тонн 2.880-рэ яІэрыхьащ. Ар яхуригъэшащ жылапхъэхэр щагъэхьэзыру Бахъсэн дэт предприятэм.

Абы предприятэм хэхъуэ къабзэу сом мин 40-м нэблагъэ къыхуихьащ. Продукцэр къызыгъэсэбэпхэм яІэрыгъэхьэным къыдэкІуэу предприятэм и лажьакІуэхэм мы гъэм гъавэщІэр къызэрыІахыным зыхуагъэхьэзыр: хъумапІэхэр, оборудование, тэрэзхэр зэрагъэпщыкІ, хьэзыр хъунущ хьэжыгъэ хъумапІэри, лабораторнэ унэри.

ЛЪЭНЫКЪУЭ ПСОМКІИ

Налшык къалэм и адрей предприятэхэм зыкъыкІэрагъэхуркъым ремонт-механическэ заводым и лажьакІуэхэми. Предприятэм и цехищми я Іуэху гъуэзэжу екІуэкІащ мы гъэм. Къапщтэмэ, товарнэ продукцэу сом мини 160-рэ и уасэм и щІэкІэ сом мини 162-рэ къитащ, нщэн хуейт сом мини 160-рэ и уаси. абыи 1 сом минкІэ щІригъэгъуащ, сом мин 50 хэхъуэу зэхуэхьесыну къыпэщытати, абыи щхьэдэхащ. лажьыгъэм и производительностым хэгъэхъуэнымкІи и планым хъарзынэу пэлъэщащ.

СССР-м И МИНИСТРХЭМ Я СОВЕТЫМ

СССР-м и Министрхэм я Советым унафэ къищтащ 1990 гъэм апрелым и 29 тхьэмахуэ зыгъэпсэхугъуэр апрелым и 30, блыщхьэм гъэІэпхъуэным, мыдрейуэ 1990 гъэм апрелым и 28 щэбэтыр лажьэгъуэ махуэу гъэувыным, а махуэм лажьахэм нэгъуэщІ зыгъэпсэхугъуэ махуэ е зекІуэ законодательствэм ишъ иткІэ лажьапщІэ етыным я Іуэхукіэ. Апхуэдэу лажьакІуэр зэрыхуейм тещІыхьауэ а махуэр илъэс къэс ират отпускым хагъэхьэ хъунущ ахъшэ пэкІуэу.

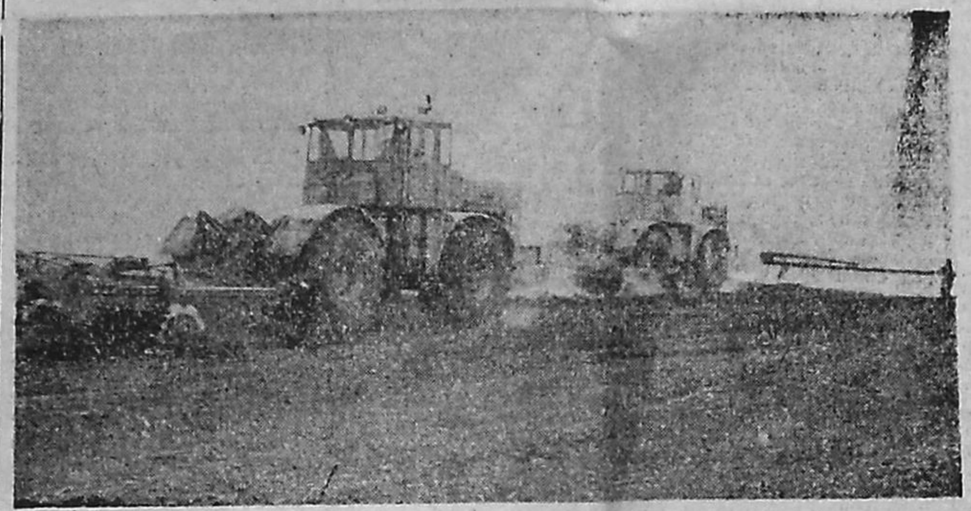

ПАРТЫМ И САТЫРХЭР ГЪЭБЫДЭН

Іуэхур—зэкъуэту

КПСС-м и Центральнэ Комитетым къэралым и коммунистхэм зэрызахуигъэза тхыгъэ зэІухам щымыгъуазэ коммунист, лажьакІуэ ди предприятэм щыІэу къыщІэкІынкъым. Коммунистхэмрэ партым хэмытхэмрэ хуабжьу тогузэвыхь КПСС-м и ЦК-м партым и XXVIII съездым ирихьэлІэу игъэхьэзыра платформэм, абы и УставыщІэм я проектхэм теухуауэ екІуэкІ дискуссиер гъэзэгъэным, фракционнэ бэнэныгъэм и гъэгъэгум трагъэувэну языныкъуэхэр ерыщу зэрыхущІэкъум. Гурыіуэгъуэщ, ар зытеухуар КПСС-р зэгуэгъэкІынырщ, политическэ утыкум игъэкІынырщ, АрщхьэкІэ, а мурадыр абы хуэпабгъэхэм къаззремыхьулІэнур быдэу яжыдоІэ.

Ди коммунистхэр, зэрыколлективыр тещІыхьэщ цІыхухэм тещІыхьэ демократическэ социализмэм, къэралым фІыгъуэ къызэрехъулІэным, гуащІэрыпсэухэм яхуэфэщэн псэукІэ зэраІэным, партымрэ цІыхубэмрэ зэкъуэгъэувэным теухуауэ КПСС-м иригъэкІуэкІ политикэм.

А псори къыдэхъулІэн папщІэ дэтхэнэми и Іэнатlэр егугъуу ирихьэкІын, зэкъуэту Іуэхур и кІэм нэгъэсын хуейщ. Абы къыхэкІыу дисциплинэ быдэрэ зэщІэгъэуІуэныгъэрэ тхэлъын хуейщ.

Тхыгъэ зэІухар ди коммунистхэм, лажьакІуэ псомн гурэ-псэкІэ зэрыдаІыгъыр Іуэхукіэ къагъэлъагъуэу ахэр иджыпсту я къалэным бгъэдэтщ.

МЭЛБАХЪУЭ Іэбисал,
«Къэббалъкъмежколхозстрой» объединенэм и автотранспорт конторэм и унафэщІ, парт бюром хэт.

ДИ КАНДИДАТХЭР

Ар къызэрацIыхур

(Очерк)

ЦIыIэщ ялэ зэIущIэгъуэм къыщыщIэдзауэ нэIуасэ къыхуэхъу, абы и ужькIи зэи узымыгъэгъуащэ, дапщэщи гуапэу къыпхущыт цIыхухэр, Апхуэдэхэм ящыщщ Кабардиков Махъты — мы тхыгъэр зытезыхуэ балъкъэр щIалэр. Абы псори къыфIIуэхущ — уи узыншагъэр зыхуэдэри, уи унагъуэм и щытыкIэри, лэжьыгъэм уэрыщехъуIэри. Езым теухуауи зыри ибзыщIынукъым — псори къыпхуиIуэтэнущ, ауэ гушыIэу, мащIэу ауан зищIыжу.

— Фэ, журналистхэм, псори фщIэн хуейщ, — жеIэ абы. къызэхъурджауэу, сыщыхуэзэхэм дэж. — Ауэ дэри фытцIыхуу щытын хуейкъэ фи тхыгъэхэмкIэ мыхъуу фи щхьэкIи.

Махъты псом хуэмыдэу фIэфIщ и лэжьыгъэм тепсэлъыхьыну, абы теухуауэ къочэнджэщыну. КъыбжеIэ хуэзэфIэкIахэр, ибзыщIыркъым зыIууэ гугъуехьхэри, ущысэгъуазэ абыхэм къахухигъуэт Iэмалхэм.

Сэ ар социыху партым и Шэджэм райкомым и ялэ секретару щыхаха 1967 гъэ лъандэрэ — мызэу сыхуэзащ лэжьыгъэ IуэхукIэ, зэхэсхащ зэIущIэ утыкушхуэхэм къыщыпсалъэу. ИкIи, сыт хуэдэ Iуэхугъуэ темыпсэлъыхьми, абы и псалъэр зытриухуэр Iуэхур гъэкIуэта зэрыхъуну щыкIэхэрщ, къэралым, цIыхухэм я сэбэп зыхэлъырщ. Апхуэдэ псалъэкIэм езым псынщIэ дыдэу гу лъыуегъатэ ар псалъэн къудей щхьэкIэ утыкум къихьэхэм зэращымыщым. Жэуапныгъэ, пэжыгъэ, напэ — дэтхэнэ зы унафэщIым дежкIи нэхъыщхьэу щытын хуей а хьэл-щэн тэмэмыр абы и лэжьэкIэми, и цIыху хэтыкIми, и унафэхэми яхьолъагъуэ. ИкIи, шэч хэмылъу, аращ зэфIэкI зыхэлъ унафэщI IэкIуэлъакIуэу къызэралъытэм къыдэкIуэу, и лэжьэгъухэм щыхьэрэ пщIэрэ къыщызэIуахащ, сабий сад мэлажьэ, зыгъэпсэхупIэ нэщхъэр щыIэщ.

Кабардиковыр псэупIэ зимыIэхэм ядоIэпыкъу — илъэс куэдкIэ комбинатым шоферу щылэжьа Къумыкъу В. У., сабищ зыпI фызабэ Мырзэкъан Р. М. сымэ комбинатым и хьэкъкIэ фэтэр зэпэщхэр хуащIащ 1988 гъэм. Нэгъабэ апхуэдэу фэтэр зэпэщхэр хуащIащ бын куэд зиIэ лэжьакIуэ цIыхубзхэу Абазэ Хь., Борыкъуей Р., Пересыпкинэ Л. сымэ. Мы гъэм мыхъумэ, етIэнагъэ Iэмал имыIэу щIидзэнущ комбинатым и лэжьакIуэхэм щхьэкIэ псэупIэ унэрэ общежитрэ ухуэным.

Лэжьыгъэ и лъэныкъуэкIэ комбинатым и Iуэху зытетым и гугъу тщIымэ, абын хэпщIыкIыу зеужь. Бахъсэн къалэм сом мин 600 я уасэу щаухуащ гъэшэр къыщыIах, абы щелэжь завод, гъэмахуэ зэманым Iэщыр нэхъыбэу здэщыIэ Хеймащэ тхъу-кхъуей заводыщIэ.

1987 гъэ лъандэрэ зэи къэхъуакъым гъэш комбинатым планхэмрэ зэгурыIуэныгъэхэмрэ, цIыхухэм щхьэкIэ ерыскъы гъэхъэзырынымкIэ хуэгъэзув щхьэлэнхэр имыгъэзэщIэу.

Аруан районым щыIэ «Урыхуэ» совхозым и лэжьакIуэхэм я псори къамылъытауэ щытхъум Кабардиков Махъты Екъуб и къуэр РСФСР-м и цIыхубэ депутатхэм я къэндидату къыщагъэлъагъуэм. Абыхэм я фIэщ мэхъу жъызыхэкIа балъкъэр лъэпкъым щIыгуу сабийуэ Хэжум ирашу бэлыхь куэд зыгъэза, абы щхьэкIи, нэгъуэщI гугъуехь куэдхэм щхьэкIи къэмынэу щIэныгъэ зэзыгъэгъуэта, зэфIэкIышхуэ зыбгъэдэлъ унафэщI IэкIуэлъакIуэ хъуа цIыху щыткъэр депутат нэсу къызэрыщIэкIынур. Хахэмэ, и пщэ къыдэхуэну къалэн инхэр щIыхь пылъу зэригъэзэщIынур. Иныбым езы кандидатым, депутату хахэмэ, и къэрар прихъэлIину и мурадуц зэхилъхьа программэр. Уеблэмэ, абы хэт Iуэхугъуэ зыбжанэр игъэзэщIакIэу жыпIэ хъунущ. Псалъэм щхьэкIэ, гъэшхэкIыу ягъэхьэзырыр нэхъыбэ щIынур, 1990 гъэм кърикIыбэу а ерыскъыгъуэхэмкIэ республикам и къуаиэ, къалэ тыкуэн псоми сату щыщIынур къызэгъэпэщынур. ИлъэсиплI ен хъуауэ а Iуэхугъуэр абы зэрехуэ икIи зыкъомэ, зэрыжытIащи, зэфIигъэкIащ. Ауэ зэфIэкIыи хэмэ зытращIыхьыпхъэр кIэухыу лэжьыгъэм кърикIуар — гъавэу кърахьэлIар, абы щыщу къэралым иращар аращ. Къэралым ираща нэужьи гъавэм зыри тегузэвыхьыжыркъым: ядэ ар элеваторым дэфыхьыжми, е Таиланием и р а г ъ а ш э м я. Псом хуэмыдэу ар язоххэлIэ хадэхэкIхэмрэ пхъэщхьэмыщхьэхэмрэ. Сэ сыщIэозгъэлъэгъуащ Кабардиковым и ерыскъы гъэхъэзырынхэр, ар зэрыщIидзэнумкIэ.

— Депутату сыхахмэ сыхамыхмэ сэ си мурадхэм сепцIыжынукъым, — жеIэ абы. — Сэ езыр узыншагъэм срихъумакIуащ, си лэжьыгъэр нэхъыбэу зытезухуэнур араш.

Япэрауэ, Унагъуэм и узыншагъэр хъумэным къызэгъэпэща центрым зегъэубгъун хуейщ. Узыншагъэр щебгъэфIэкIуэну ди щIыпIэм хуэдэ щыIэкъым. Псом хуэмыдэу Iуащхьэмахуэ лъапэ нэхъри медицинэм зэрыхуэлэжьэным егугъун хуейщ.

Бронхиальнэ астмэ зиIэхэм уащеIэзэ хъун центр абы къыщызэгъэпэщын хуейщ. Астмэр сэ унагъуэ узыфэу собж, цIыху зыбжанэ а узым иIыгъуу зы унагъуэм исынкIэ хъунущ, адэщхуэм е анэщхуэм къеузу щытамэ, абыхэм я бынхэми къащыхуэнэр нэхъыбэщ. Апхуэдэу щыщыткIэ зы унагъуэр зэкIэщIэмычуэ, балигъхэми сабийхэм зэгъусэу еIэзэн хуейщ.

ЕтIуанэрауэ, цIыхубзхэм я лэжьэгъуэ зэманыр гъэкIэщIын, курыт еджапIэхэм сабийхэр зы сменэу щеджэу щIын хуейщ. ИтIанэ анэр и сабийм нэхъ кIэлъыплъыфынущ.

Ещанэрауэ, зи сабий сымаджэ хъуа анэр ар хъужыху кIэлъыплъын, больничнэ листми апхуэдиз махуэ бжыгъэ хуитхэн хуейщ. ИтIанэ зыми сабий ныкъуэхъужыр сабий садми еджапIэми залымыгъэкIэ игъэкIуэнукъым.

ЕпIанэрауэ, экологическэ цIыкIэм икъукIэ сегъэгузава. Ар зэфIэмыувэжмэ, узыншагъэм дыщIытепсэлъыхьын щымыIэу араш. Абы и закъуэкъым — химием и лъэныкъуэкIэ ерыскъы къабзэ фIэкIа ди щхьэныгъуэхэм хэт хъунукъым.

Узыншагъэм нэхъ ехьэлIауэ къапщтэмэ, аращ Хутуевэм и мурад нэхъыщхьэхэр. Абыхэм къадэкIуэу нэгъуэщI куэдми зрипщытынущ абы.

Бюрократизм, консерватизм, лъэпкъ Iуэхухэр, нэгъуэщI куэд мэхъу ар зыгъэпIейтейхэр, РСФСР-м и цIыхубэ депутату къыщагъэлъагъуэкIэ, ар жыжьэ плъэн хуейщ. Къэралхэм я экономическэ зэпыщIэныгъэхэр, РСФСР-м, Къэбэрдей-Балъкъэрым я Конституцэхэр егъэфIэкIуэным ар и телъхьэщ.

Зи IэщIагъэм фIыуэ хэзыщIыкI, гушхуэныгъэ, къызэгъэпэщыныгъэ, акъыл жан, зэфIэкIышхуэ, гу щабэ зыбгъэдэлъ Хутуевэ Светланэ и мурадхэр зэрыхуэфIэкIынум шэч хэлъкъым.

Сэ си щхьэкIэ Iэ щIэсIэтынур а цIыхубзыщ икIи хэхакIуэ псоми ар къыздэфIыцIыну фыкъыхуэзощэ. Хутуевэр цIыху щхьэкIэ псэу цIыхущ.

ЖЫГУН Азмэ.

Узыншагъэр псом ящхьэжщ

Светланэ сыщыхуэзам сеущIат депутатыныр къебгъэфIэкIуэну ди щIыпIэм хуэдэ щыIэкъым. Псом хуэмыдэу Iуащхьэмахуэ лъапэ нэхъри медицинэм зэрыхуэлэжьэным егугъун хуейщ.

Бронхиальнэ астмэ зиIэхэм уащеIэзэ хъун центр абы къыщызэгъэпэщын хуейщ. Астмэр сэ унагъуэ узыфэу собж, цIыху зыбжанэ а узым иIыгъуу зы унагъуэм исынкIэ хъунущ, адэщхуэм е анэщхуэм къеузу щытамэ, абыхэм я бынхэми къащыхуэнэр нэхъыбэщ. Апхуэдэу щыщыткIэ зы унагъуэр зэкIэщIэмычуэ, балигъхэми сабийхэм зэгъусэу еIэзэн хуейщ.

ЕтIуанэрауэ, цIыхубзхэм я лэжьэгъуэ зэманыр гъэкIэщIын, курыт еджапIэхэм сабийхэр зы сменэу щеджэу щIын хуейщ. ИтIанэ анэр и сабийм нэхъ кIэлъыплъыфынущ.

Ещанэрауэ, зи сабий сымаджэ хъуа анэр ар хъужыху кIэлъыплъын, больничнэ листми апхуэдиз махуэ бжыгъэ хуитхэн хуейщ. ИтIанэ зыми сабий ныкъуэхъужыр сабий садми еджапIэми залымыгъэкIэ игъэкIуэнукъым.

ЕпIанэрауэ, экологическэ цIыкIэм икъукIэ сегъэгузава. Ар зэфIэмыувэжмэ, узыншагъэм дыщIытепсэлъыхьын щымыIэу араш. Абы и закъуэкъым — химием и лъэныкъуэкIэ ерыскъы къабзэ фIэкIа ди щхьэныгъуэхэм хэт хъунукъым.

Узыншагъэм нэхъ ехьэлIауэ къапщтэмэ, аращ Хутуевэм и мурад нэхъыщхьэхэр. Абыхэм къадэкIуэу нэгъуэщI куэдми зрипщытынущ абы.

Бюрократизм, консерватизм, лъэпкъ Iуэхухэр, нэгъуэщI куэд мэхъу ар зыгъэпIейтейхэр, РСФСР-м и цIыхубэ депутату къыщагъэлъагъуэкIэ, ар жыжьэ плъэн хуейщ. Къэралхэм я экономическэ зэпыщIэныгъэхэр, РСФСР-м, Къэбэрдей-Балъкъэрым я Конституцэхэр егъэфIэкIуэным ар и телъхьэщ.

Зи IэщIагъэм фIыуэ хэзыщIыкI, гушхуэныгъэ, къызэгъэпэщыныгъэ, акъыл жан, зэфIэкIышхуэ, гу щабэ зыбгъэдэлъ Хутуевэ Светланэ и мурадхэр зэрыхуэфIэкIынум шэч хэлъкъым.

Сэ си щхьэкIэ Iэ щIэсIэтынур а цIыхубзыщ икIи хэхакIуэ псоми ар къыздэфIыцIыну фыкъыхуэзощэ. Хутуевэр цIыху щхьэкIэ псэу цIыхущ.

ЖЫГУН Азмэ.

Ар къызэрацIыхур

(Очерк)

ЦIыIэщ ялэ зэIущIэгъуэм къыщыщIэдзауэ нэIуасэ къыхуэхъу, абы и ужькIи зэи узымыгъэгъуащэ, дапщэщи гуапэу къыпхущыт цIыхухэр, Апхуэдэхэм ящыщщ Кабардиков Махъты — мы тхыгъэр зытезыхуэ балъкъэр щIалэр. Абы псори къыфIIуэхущ — уи узыншагъэр зыхуэдэри, уи унагъуэм и щытыкIэри, лэжьыгъэм уэрыщехъуIэри. Езым теухуауи зыри ибзыщIынукъым — псори къыпхуиIуэтэнущ, ауэ гушыIэу, мащIэу ауан зищIыжу.

— Фэ, журналистхэм, псори фщIэн хуейщ, — жеIэ абы. къызэхъурджауэу, сыщыхуэзэхэм дэж. — Ауэ дэри фытцIыхуу щытын хуейкъэ фи тхыгъэхэмкIэ мыхъуу фи щхьэкIи.

Махъты псом хуэмыдэу фIэфIщ и лэжьыгъэм тепсэлъыхьыну, абы теухуауэ къочэнджэщыну. КъыбжеIэ хуэзэфIэкIахэр, ибзыщIыркъым зыIууэ гугъуехьхэри, ущысэгъуазэ абыхэм къахухигъуэт Iэмалхэм.

Сэ ар социыху партым и Шэджэм райкомым и ялэ секретару щыхаха 1967 гъэ лъандэрэ — мызэу сыхуэзащ лэжьыгъэ IуэхукIэ, зэхэсхащ зэIущIэ утыкушхуэхэм къыщыпсалъэу. ИкIи, сыт хуэдэ Iуэхугъуэ темыпсэлъыхьми, абы и псалъэр зытриухуэр Iуэхур гъэкIуэта зэрыхъуну щыкIэхэрщ, къэралым, цIыхухэм я сэбэп зыхэлъырщ. Апхуэдэ псалъэкIэм езым псынщIэ дыдэу гу лъыуегъатэ ар псалъэн къудей щхьэкIэ утыкум къихьэхэм зэращымыщым. Жэуапныгъэ, пэжыгъэ, напэ — дэтхэнэ зы унафэщIым дежкIи нэхъыщхьэу щытын хуей а хьэл-щэн тэмэмыр абы и лэжьэкIэми, и цIыху хэтыкIми, и унафэхэми яхьолъагъуэ. ИкIи, шэч хэмылъу, аращ зэфIэкI зыхэлъ унафэщI IэкIуэлъакIуэу къызэралъытэм къыдэкIуэу, и лэжьэгъухэм щыхьэрэ пщIэрэ къыщызэIуахащ, сабий сад мэлажьэ, зыгъэпсэхупIэ нэщхъэр щыIэщ.

Кабардиковыр, зэрихабзэу, жыджэру IэнатIэцIэм пэрыуващ. Абы утыку мащIэм иришакъым заводым и ухуэныгъэр кIыхьлIыхь зыщIа ухуакIуэхэм я унафэщIхэр, езыри псэухукIэ икIи жеякъым ар зэфIэкIыхуикIэ.

— Реконструкцэ жытIэ щхьэкIэ ухуэныгъэщIэ екIуэкIыу арат, — жеIэ Кабардиковым. — Япэрауэ, корпус зинтI щIэуэ дгъэуващ, оборудованэр кIэлъ щымыIэу зэтхъуэжкIащ, автоматкар дэтхэнэ IэнатIэми щыгъэуващ. Зэи апхуэдэу гугъу сехьакъым. Абы щыгъуэщ къыщысщIар ухуакIуэхэм Iуэху яхуиIэныр зищIысыр...

Заводым и цех нэхъыщхьэр, щэ щIэмыхум ерыскъы къыщыхащIыкIыр, сыт хуэдэу щымытами, лажьэу яутIыпщащ 1987 гъэм ижь мазэм, 1988 гъэм майм — сабий щхьирэ мороженэрэ щагъэхьэзыр адрей цехи-

1987 гъэм аргуэру зэ ихъуэжьыи хуей хъуащ Кабардиковым и лэжьыгъэр. Зи къару илъыгъуэ, зи гупсысэмрэ зэфIэкIымрэ нэхъри зауэжьа унафэщIыр «Налшык» гъэш комбинатым и генеральнэ директору ягъэув. Иджы абы къалэн къыщащIат комбинатым Налшык дэт и завод нэхъыщхьэм кIыхьлIыхь хъуа и реконструкцэр щIигъэпсынщIэну. Абы куэдкIэ елъытат Налшык дэсхэм я мыдакъуэу республикэм ис псори гъэшхэкIэмкIэ нэхъыфIу къызэгъэпэщыныр.

Аруан районым щыIэ «Урыхуэ» совхозым и лэжьакIуэхэм я псори къамылъытауэ щытхъум Кабардиков Махъты Екъуб и къуэр РСФСР-м и цIыхубэ депутатхэм я къэндидату къыщагъэлъагъуэм. Абыхэм я фIэщ мэхъу жъызыхэкIа балъкъэр лъэпкъым щIыгуу сабийуэ Хэжум ирашу бэлыхь куэд зыгъэза, абы щхьэкIи, нэгъуэщI гугъуехь куэдхэм щхьэкIи къэмынэу щIэныгъэ зэзыгъэгъуэта, зэфIэкIышхуэ зыбгъэдэлъ унафэщI IэкIуэлъакIуэ хъуа цIыху щыткъэр депутат нэсу къызэрыщIэкIынур. Хахэмэ, и пщэ къыдэхуэну къалэн инхэр щIыхь пылъу зэригъэзэщIынур. Иныбым езы кандидатым, депутату хахэмэ, и къэрар прихъэлIину и мурадуц зэхилъхьа программэр. Уеблэмэ, абы хэт Iуэхугъуэ зыбжанэр игъэзэщIакIэу жыпIэ хъунущ. Псалъэм щхьэкIэ, гъэшхэкIыу ягъэхьэзырыр нэхъыбэ щIынур, 1990 гъэм кърикIыбэу а ерыскъыгъуэхэмкIэ республикам и къуаиэ, къалэ тыкуэн псоми сату щыщIынур къызэгъэпэщынур. ИлъэсиплI ен хъуауэ а Iуэхугъуэр абы зэрехуэ икIи зыкъомэ, зэрыжытIащи, зэфIигъэкIащ. Ауэ зэфIэкIыи хэмэ зытращIыхьыпхъэр кIэухыу лэжьыгъэм кърикIуар — гъавэу кърахьэлIар, абы щыщу къэралым иращар аращ. Къэралым ираща нэужьи гъавэм зыри тегузэвыхьыжыркъым: ядэ ар элеваторым дэфыхьыжми, е Таиланием и р а г ъ а ш э м я. Псом хуэмыдэу ар язоххэлIэ хадэхэкIхэмрэ пхъэщхьэмыщхьэхэмрэ.

Сэ сыщIэозгъэлъэгъуащ Кабардиковым и ерыскъы гъэхъэзырынхэр, ар зэрыщIидзэнумкIэ.

— Депутату сыхахмэ сыхамыхмэ сэ си мурадхэм сепцIыжынукъым, — жеIэ абы. — Сэ езыр узыншагъэм срихъумакIуащ, си лэжьыгъэр нэхъыбэу зытезухуэнур араш.

Япэрауэ, Унагъуэм и узыншагъэр хъумэным къызэгъэпэща центрым зегъэубгъун хуейщ. Узыншагъэр щебгъэфIэкIуэну ди щIыпIэм хуэдэ щыIэкъым. Псом хуэмыдэу Iуащхьэмахуэ лъапэ нэхъри медицинэм зэрыхуэлэжьэным егугъун хуейщ.

Бронхиальнэ астмэ зиIэхэм уащеIэзэ хъун центр абы къыщызэгъэпэщын хуейщ. Астмэр сэ унагъуэ узыфэу собж, цIыху зыбжанэ а узым иIыгъуу зы унагъуэм исынкIэ хъунущ, адэщхуэм е анэщхуэм къеузу щытамэ, абыхэм я бынхэми къащыхуэнэр нэхъыбэщ. Апхуэдэу щыщыткIэ зы унагъуэр зэкIэщIэмычуэ, балигъхэми сабийхэм зэгъусэу еIэзэн хуейщ.

ЕтIуанэрауэ, цIыхубзхэм я лэжьэгъуэ зэманыр гъэкIэщIын, курыт еджапIэхэм сабийхэр зы сменэу щеджэу щIын хуейщ. ИтIанэ анэр и сабийм нэхъ кIэлъыплъыфынущ.

Ещанэрауэ, зи сабий сымаджэ хъуа анэр ар хъужыху кIэлъыплъын, больничнэ листми апхуэдиз махуэ бжыгъэ хуитхэн хуейщ. ИтIанэ зыми сабий ныкъуэхъужыр сабий садми еджапIэми залымыгъэкIэ игъэкIуэнукъым.

ЕпIанэрауэ, экологическэ цIыкIэм икъукIэ сегъэгузава. Ар зэфIэмыувэжмэ, узыншагъэм дыщIытепсэлъыхьын щымыIэу араш. Абы и закъуэкъым — химием и лъэныкъуэкIэ ерыскъы къабзэ фIэкIа ди щхьэныгъуэхэм хэт хъунукъым.

Узыншагъэм нэхъ ехьэлIауэ къапщтэмэ, аращ Хутуевэм и мурад нэхъыщхьэхэр. Абыхэм къадэкIуэу нэгъуэщI куэдми зрипщытынущ абы.

Бюрократизм, консерватизм, лъэпкъ Iуэхухэр, нэгъуэщI куэд мэхъу ар зыгъэпIейтейхэр, РСФСР-м и цIыхубэ депутату къыщагъэлъагъуэкIэ, ар жыжьэ плъэн хуейщ. Къэралхэм я экономическэ зэпыщIэныгъэхэр, РСФСР-м, Къэбэрдей-Балъкъэрым я Конституцэхэр егъэфIэкIуэным ар и телъхьэщ.

Зи IэщIагъэм фIыуэ хэзыщIыкI, гушхуэныгъэ, къызэгъэпэщыныгъэ, акъыл жан, зэфIэкIышхуэ, гу щабэ зыбгъэдэлъ Хутуевэ Светланэ и мурадхэр зэрыхуэфIэкIынум шэч хэлъкъым.

Сэ си щхьэкIэ Iэ щIэсIэтынур а цIыхубзыщ икIи хэхакIуэ псоми ар къыздэфIыцIыну фыкъыхуэзощэ. Хутуевэр цIыху щхьэкIэ псэу цIыхущ.

ЖЫГУН Азмэ.

Лъабжьэм къыщыщIэдзэн

— Дауи, уи платформэм Iуэхугъуэ нэхъыщхьэу хэтыр щIэпхъаджагъэхэм еблэныныр аращ. — Интервью къызыIысхыр езыр, псым хэс бдзэжьеим хуэдэу, хуиту «щерс» и лэжьыгъэмкIэ къыщIэздзэмэ, нэхъ псалъэгъуафIэ хъун си гугъащ. АрщхьэкIэ, республикэм къэрал кIуэцI IуэхухэмкIэ и министрым и заместитель Энеев Хъусейн а жыхъэм къысхуигъэхьакъым.

— Нэжщ ар, — къызитащ абы жэуап. — Абы теухуауэ зэфIэгъэкIын хуейуэ щыIэщ Iуэхугъуэ мелуан. ИкIи депутату сыхахмэ, псом япэу нужь снхьэнущ а мелуаным ящыщу зым — кадрэхэм ятеухуам. СыщIэбгъэнущ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым юридическэ факультет къыщызэIухыным.

Нэж дыдэу, лъабжьэм къыщыщIэдзэн хуейщ. Иужьрей илъэсхэм ди экономикэр йощэтэх, хабзэхэр ягъэзащIэркъым икIи абыхэм я ужьым кIэщIу иту кьокIуэ щIэпхъаджагъэхэр. Зыхуей зыгъуэт цIыхур дыгъэунукъым, хъущIэщукъым, цIыху нукIыкIыным залымыхьынхэмрэ, зыгъэпсэхупIэ-курорт комбинатхэмрэ, ягъэхьэзырыр нэхъыбэ щIынущ. Ауэ ар зэфIэкIыи хэмэ, ар зэрыпсэурэ унэр зэрыщIэкIынур, ар зэрыщIэлэжьэнур, ар зэрыщIэгъэкъуэнур, ар зэрыщIэгъэгушхуэнур, ар зэрыщIэгъэпсэхунур, ар зэрыщIэгъэгушIуэнур, ар зэрыщIэгъэпсэлъ

къуэу, и лэжьэгъухэм щыхэр пщIэ кIыхьыхуащIыр, и псалъэр тIу щIамыщIыр.

Махъты и насыпым кърихэкIащ щIауэ зэхаубла Iэнатlэ зыбжанэм щылэжьэну. А насыпыр къыхэзыхьэри абы хэлъ жэрдэмырэ гумызагъэу зэрыщытымрэщ, иригъажьа Iуэхур и кIэм зэрынигъэсырщ. Партым и райкомым и дпIэ секретару зэрылажьэ илъэситхум абы хэзэфIэкIащ Шэджэм районым и хозяйствэхэр партыкъэзыгъэлэжьэным пае дэгъэзыжьыныр къызэригъэщIыжащ.

1972 гъэм ар ягъэувауэ щытащ республикэм мэкъумэш хозяйствэмкIэ и министрым и заместитеlу. 1975 —1979 гъэхэм лэжьащ мэкъумэш хозяйствэмкIэ министрым и дпIэ заместитеlу — абыи къегъэлъагъуэ абы и егупчыныгъэмрэ и зэфIэкIымрэ зыхуэдэр.

1979 гъэм министрым и дпIэ заместитель къэлэным щIигъуу абы и пщIэ къыдалъхьащ «Къэббалъкъмэкъуэшхимие» объединенэм и председатель къалэнри. А илъэсхэр республикэм и мэкъумэш хозяйствэм хэпщIыкIыу зыщIужьа лъэхъэну щытащ. Ди хозяйствэхэм, минеральнэ щIыгъэпшэрхэмрэ адрей химие Iэмалхэмрэ зыубгъуауэ къагъэсэбэпурэ, гъавэ бэв къэрахьэлIэрт. Псом хуэмыдэу бэвы икIи куэду къагъакIырт лырэ гъэшу къалэжьыр нэхъыбэ щIынымкIэ сэбап ин хуэ нартыхур. «Къэббалъкъмэкъуэшхимие» объединенэм зы илъэси блэкIакъым Россием, Союзым пашэныгъэр щимыIыгъыу. Зыми шэч къытрихъэну си гугъэжьым а Iуэхугъуэм объединенэм и председателым и фIыщIи зэрыхэлъым. Мэкъумэш хозяйствэм и зыужьыныгъэм, лэжьыгъэм хилъхьа жэрдэмым щхьэкIэ Кабардиновым къыфIащащ «РСФСР-м и мэкъумэш хозяйствэм щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ» цIэ лъапIэр, кIратащ Трудовой Красно Знамя орденыр.

Зэманым зехъуэж, дыгъуасэ дызыхуэмейкIэ Iэмалыншэу къалэтэу щытащ Iуэхугъуэхэм нобэм зэрыпхъэ япылъу къыщIокI. Алхуэдэу хъуащ минеральнэ щIыгъапшэрхэмрэ адрей гербицидхэмрэ я Iуэхури — къызэрыщIэкIамкIэ, абыхэм, уахуэмысакъмэ, щIыгулъым и Iэфыр щIах куэдкIыми, атIэ икIи гъавэм, пхъэщхьэмыщхьэмрэ хадэхэкIхэмрэ къаконэ икIи цIыхухэм я узыншагъэр зэIагъыхьэ. Ар пасэу къызытурыIуахэм ящыщщ Кабардиковыр. ИкIи «Къэббалъкъмэкъумэшхимиер» зэхуэщIыжыкIэ, лэжьыгъэ къызэгъэпэщыкIэщIэмрэ улахуэ тыкIэщIэмрэ тету лажьэхэм я къалэнщ цIыхухэр нэхъыфIу къешэкIыныр, дагъэгъэсыныхъэхэр къыдогъэхуэныр, хэхъуэ нэхъыбэ зыIэрыгъэхьэныр къызэрагъэпэщыну. Предприятэм и унафэщIхэм ГАЗ-24 автомашинэ зэпэщхэр шоферхэм ирагащ икIи езыхэм къалэн зыщащIыжащ абыхэм графикым тету техническэ кIэлъыплъыныгъэ драгъэкIуэкIыну, ремонт ящIыну, шоферхэм я хьэкIэ зыхуей пкъыгъуэхэр къыхуагъуэтыну. Шоферхэми я пщэ далъхьэжащ автомашинэ псынщIэхэр хуэсакъыу зэрахьэну, хэкъутыкIамэ я ахъщэкIэ ирагъэщIыжыну, нэхъыбэ кърагъэлэжьыну, цIыхухэр къыщрашэкIкIэ Iуэхутхъэбзэ щIэкIэм и хабзэ нэхъыфIхэр къагъэсэбэпыну.

Бэджэндрылажьэм план хуагъэув зэман щыхьыкIам ахъщэу къалэжьынур, хэхъуэу къаIэрыхьэнур, гъуэгуанэу зэпачынур зыхуэдизыкIэ, Планыр ягъэзащIа мыщхьэхэмрэ. Сэ сыщIэозыныщ хозяйствэхэр экономикэм щыщхьэхуитыным, мэкъумэшхэкIэм республикэм щелажьыжыныр къызэгъэпэщыным, абы щхьэкIэ зыхуей хъуманIэхэр уахуэным, Профессор, академик Iэджэм я щхьэр «якIутэж» гъавэр хъума зэрыхъуну щыкIэр къахуэмыгупсысу икIи къахуэщIэркъым а гъавэр къызыгъэкIа мэкъумэшыщIэм хуэдэу ар зыми зэримыхъумэфынур. Абы процент 30-р имыгъэкIуэдын дэнэ къэна, зы процентым и ныкъуэр хэщIыныгъэшхуэу кIэлыхьэнущ.

КъыкIэлъыкIуэ етIуанэ Iуэхугъуэу згъэувар — цIыхубзхэм гулъытэ нэхъыбэ яхуэщIыныр.

— Хъунумэ, нэхъ сыщыгъэгъуазэт...

— ПщIэрэ, а Iуэхури лъэныкъуэ куэдкIэ зэпкърахащ. Ауэ сэ а Iуэхур къыщIэсIэтыр цIыхубзхэри хэхакIуэу зэрыщытыр аракъым. ЦIыхубзхэм уэрэд щIахуэбуэны щыIэкъым ахэр етIуанэ, ещанэ сменэу лэжьэху, ломрэ уадэрэ яIащIэлъыху, Прохладнэ гъущI гъуэгу станцым зэрыщыщытым хуэдэу. «ЦIыхубзхэр жащкIэ мыгъэлэжьэным теухуауэ» ООН-м къищта конвенцием щIэдзащ ди къэралым и лIыкIуэхэм я Iи. Ауэ адрей къэралхэм а документыр псынщIэ дыдэу къару щигъуэтамэ, дэ Iэ теддза икIи стIол кыдэгъэжьым дэтлъхьэжа къудейуэ аращ. «ХуитыныгъэкIэ дыдэхуэдэщ», жаIэурэ, нэхъ лэжьыгъэ хьэлъэ дыдэхэр цIыхубзхэм я фэм кыдах.

— «Хасэмрэ» «Ныгъышымрэ» зы балъкъэри Россием и парламентым хэмыхэнкIэ хъуну жаIэнкIэ щIэхъуар, щIэгузэвар къыбгурыкIыкIам ухэплъэмэ, уапиратчикыу жыIэ хъунукъым. Сабингъуэ гугъур,. ухуэныгъэр, улажьэурэ узэреджар, спортыр — а псор «къулыкъум хущIэкъуным» дпIэщIэщ. Ауэ, дауэ щымытми, аппаратым ухэтщ. Уэри уощIэ, а псалъэм цIыхубэр зэрыхуцытыр...

— Нэжу гу лъыптащ абы, а псалъэр иджыпсту куэдым ягу техуэжыркъым. Ауэ аппартыныжу къэрал зэрыщымыIэнуэми пцIы хэлъкъым, аращи, псори зэрыбгъэхъ хъунукъым.

Къэралым иджыпсту щыщыIэ социально-экономическэ щытыкIэ гугъум цIыхум я мыарэзыныгъэр къигъэукубиищ, дэтхэнэри ягъэкъуэнщэну хъазырщ. Ауэ нэхъыщхьэр бийр къэлъыхъуэныр, къыщIэгъэщыныр аракъым. Ар ди тхыдэм зэ хэ

●В. И. Ленинырэ къызэралъхурэ илъэси 120-рэ щрикъум ирихьэлIэу

РЕВОЛЮЦИОНЕР ИН

ГуащIэрыпсэууэ дунейм тетым я вождь, дэ Коммунистическэ партымрэ Советскэ къэралыгъуэмрэ я къызэгъэпэщакIуэ Владимир Ильич Ленинырэ 1870 гъэм Симбирск (иджы Ульяновск) къалэм къыщалъхуащ. Лениным и адэ-анэр къулыкъущIэ Iэсэлъасэу щытами, я бынхэр псори революционер хахуэ хъуауэ щытащ. Абы и къуэшитIри и шыпхъуищри жыджэру хэтащ а лъэхъэнэм Россием щекIуэкIа революционнэ зэщIэхъееныгъэхэм. Ауэ псом хуэмыдэжу лэжьыгъэшхуэ иригъэкIуэкIащ Владимир Ильич Лениным. И ныбжькIэ щIалэ дыдэу ар революционнэ зэщIэхъееныгъэм хыхьэри, и гъащIэр зэрыщыту абы тригъэкIуэдащ. Ар еджапIэхэм къыщIадзыкIырт, ягъэтIысырти Сыбыр ягъакIуэрт, ауэ яхуэщынэртэкъым икIи яхуиIуэтыртэкъым. ХьэкъкIэ и фIэщ хъуауэ Ленинырэ щIэбэныртэ пащтыхь пэуцIэр зэхъуэкIыным. «УщIэкыкъуагъуэр сыт, щIалэ, блын къышпэщытыр плъэгъуркъэ?»— жиIэу полицей кэхъыщхьэр къыщецым, Ленинрэ жэуапу иритыжауэ щытащ: «Блыныр фащ, тIэкIу уеIуэщIмэ, зэтеущхэнущэ»— жиIэри. Ленинрэ и къуэш нэхъыжь Александр Ульяновым пащтыхьыр икIыну зэрыхэтам пащIэ и щхьэр щыпалъам, илъэс 17-м нт Владимир Ильич жиIауэ щытащ: «Дэ апхуэдэ гъуэгукIэ дыкIуэнкъым, апхуэдэ гъуэгукъым зэрыкIуэн хуейр». Зы пащтыхь быукIыу адрейр абы и пIэ икIуэкIэ абы къикI щыIэтэкъым. КъэлэнэхъыщхьэР — цIыхубэр къызэщIэIэтауэ гъэпщылIакIуэ классэхэр тедзыкырт. Ауэ Ленинрэ къызэрилъытэмкIэ, цIыхубэр абы хуэзэщIэзыгъэуIуэн парт къызэгъэпэщыкIэт, а партыр езыр зыгъэхьэзырын газети къыдэгъэкIын хуейт. КъыралъхьэкIэ илъэс бжыгъэр ишэчу Сыбыр къикIыжа нэужь, 1900 гъэм Ленинрэ къызэригъэпэщащ «Искра» газетыр. Апхуэдэу газетым щIыфIащар а хъуакIэм мафIэшхуэ къилъдыкIынкIэ щытегушIу арат. Газетым лэжьыгъэшхуэ иригъэкIуэкIащ Россием щызэбгрыдза социал-демократическэ организацIэ къомыр зы партуу зэгузэхьэнымкIэ. Апхуэдэу зэрилъытэрэ кIэщIу къэгъэнащ 1903 гъэм Ленинрэм и унафэм щIэту екIуэкIа РСДРП-м и II-нэ съездым.

Псори зэрыщытхъуэхущи, а партыр сыт щыгуи щытащ Россием щекIуэкI революционнэ зэщIэхъеенымкIэ къэзыушыхьатырэ. КъащIтэмэ, РСДРП-м и унафэм щIэту Россием щекIуэкIащ революцион 3. 1905—1907 гъэхэм екIуэкIа япэ буржуазно-демократическэ революцIэр темыкIуафэми, 1917 гъэм и февралым екIуэкIа апхуэдэ етIуанэ революцIэми пащтыхьыр щытрахуащ, мазэ дэкIри Временнэ Правительствэр къэгъэнащ. Ленинрэ и партыр ар зыгъэпэщащ Октябрь революцIэр зэхищIэну къэкIуэнущ.

Ленинырэ абы и телъхьэхэмрэ мазэ енкIэ щIэзэуа нэужь, сытми Германием и унафэщIэр арэзы тезхуащ Лениным и гупыр зэрыс мафIэгур я къэралымкIэ кIуэцIрагъэкIыну. Аратти, 1917 гъэм апрелым и 3-м Петроград къигъэзажри, етIуанэ махуэм ар яхэпсэлъыхьащ Советхэм я Россиепсо совещанэм кърихьэлIахэм. Россие псом япэу къыпащтыт къалэн нэхъыщхьэу Лениным абдеж къигъэуващ властыр буржуазиемрэ помещикхэмрэ я IэщIэзылъхьа революцIэм и япэ лъэхъэнэм икIауэ властыр рабочэхэмрэ мэкъумашыщIэ къулейсыхэмрэ яIэщIэзылъхьэну етIуанэ лъэхъэнэм — социалистическэ революцIэм хуэкIуэн хуейуэ. Лениным и Апрельскэ тезисхэр «Правдэ» газетым къытрадзэри, партым иригъэкIуэкI лэжьыгъэм и кIалэн нэхъыщхьэу а зэманым уващ щытащ. А тезисхэр уващ щытащ апрель мазэм екIуэкIа РСДРП-м и 7-нэ парт конференцым къищта унафэхэми я купщIэ нэхъыщхьэу. А тезисхэм яшкъ иткIэ, партым лэжьыгъэшхуэ цIыхубэм адригъэкIуэкIащ, абыхэм я зэхэщIыкIыр къиIэту революцIэм и лъэныкъуэ къищIын папщIэ.

1917 гъэм июным и пэхэм Петроград щызэхэтащ Советхэм я Россиепсо япэ съездыр. ШалъэкIэ щыIэ правительствэм пощтымрэ телеграфымкIэ и министр меньшевик Церетели а съездым щыжиIащ а зэман гугъум езым и зэкъуэ властыр къэзыщтэфын парт Россием щымыIэ хуэдэу. А дакъикъэм Ленинрэм ину жиIащ: «Щыlэщ анхуэдэ парт! Ди большевик партым и цIэкIэ сэ жызоIэ а партым я закъуэ нобэ властыр къищтэу къэралыр зэрыт щытыкIэмкIи, ар зыхуэкIуэнумкIи жэуапкIэу щытыну зэрыхъыбарэр». Абдеж Ленинырэ къыдэкIри, зэпэрыхауэ щытепсэлъыхьащ Россием щегъэкIуэкIын хуей социалистическэ зэхъуэкIыныгъэхэм я планым.

Россием зэпымыууэ зыкъыщызыIэт революционнэ зэщIэхъееныгъэр пIалъэкIэ щыIэ правительствэм къызэрэзэтримыгъэувыIэфыну р къызигурыIуа буржуазием зыпхигъэлIэкIыну щIидзащ къэралым военнэ диктатурэ щыгъэувауэ, властыр генерал Корниловым IэщIэлъхьэн хуейуэ. Ар еры Корниловым статья зыбжанэ цIхащ, совещанэ Iэджэ иригъэкIуэкIащ икIи партымрэ цIыхубэмрэ абы и лъэныкъуэ къэуващ а восстанэр икIащIыпIэкIэ къэIэтыным теухуауэ. И щхьэкIэ зэрыжытIащи, 1917 гъэм октябрым и 25-м восстанэр Петроград щытекIуащ, къыкIэлъыкIуэ илъэс ныкъуэм кърибыдэу ар ди къэралыщхуэм щытекIуэри псэукIэщIэр ухуэным щIадзащ. Дуней псом япэ дыдэу къыщыхъуа социалистическэ къэралым и унафэщIу В. И. Лениныр ягъэуващ.

Псом япэу Лениным Россием империалистическэ зауэм къыхищыжри, цIыхубэм я фейдэ зыхэлъ социалистическэ зэхъуэкIыныгъэшхуэхэр къэралым щригъэкIуэкIащ. Ауэ гъэпщылIакIуэ классхэм куэд дэмыкIыу граждан зауэр ди къэралым къыщагъэхьеящ, яфIэкIуэда дуней жэнэтыр зыIэрагъэхьажын мурадкIэ. А зауэр къэзыгъэхьеяхэм къалэIэныкъурт капиталистическэ къэрал унафэщIэхэр. Ахэр къэшынат Россием къыщыхъеящ революционнэ мафIэм и хъуаскIэр езыхэми я пащхьэм къытехуэнкIэ.

Граждан зауэр илъэси 3-м щIигъукIэ екIуэкIащ. А зауэр щекIуэкI лъэкъэнэм В. И. Лениным и кIару псор ирихьэлIауэ ди дэ плъыжьри, цIыхубэри къыхуэзыщIэтащ Октябрьскэ революцIэм къизэуа Советскэ властыр хъумэным. А зауэм щызэхакъутащ къыдэбгъэрыкIуа гъэпщылIакIуэ классхэр, ди хэкум ирахужащ абыхэм къадэIэпыкъуну къытIысыкIа хамэ къэралыдзэхэр. Граждан зауэм и ужькIэ В. И. Лениным и унафэм щIэт советскэ цIыхухэм лэжьыгъэшхуэ иригъэкIуэкIащ илъэси 4-кIэ екIуэкIа империалистическэ зауэмрэ илъэси 3 граждан зауэмрэ щызэхакъута экономикэр зэфIэгъэувэжыныкIэ. А лъэхъэнэм В. И. Лениным зэхилъхьащ социализмэр ди къэралым щыхуэзыным и планыр. А планым кIыхьщырт нэхъыщхьэу Iуэхугъуэщ: промышленностыр индустриализацIэ, мэкъумэш хозяйствэр коллективизацIэ щIын, культурэр революцIэр егъэкIуэкIын. Лениным къилъытэрт абыкIэ Iэмал псори Россием иIэу. Ауэ пэжыр жытIэщIи, В. И. Лениным зэхилъхьа а план гъуэзэджэр щагъэзащIэм и уэрэдтета унафэщIхэм щыуагъэ куэд яIэщIэлащ икIи абы къыхэмыу а лэжьыгъэм зыкъусаныгъэшхуэхэри хэлъащ. Иджы а щыуагъэхэр ди къэралым щызэрагъэзэхуэж.

АдэкIэ къадгъэлъэгъуэну дыхуейт лъэпкъ Iуэхум унафэ тэмэм тещIыхьыным, лъэпкъхэм я зэхуэщытыкIэр гъэтэмэмыным, абыхэм я зэныбжьыгъуэгъэр гъэбыдэным Лениным гулъытэщхуэ хуищIу зэрыщытар. 1913 — 1914 гъэхэм абы тхыгъэ зыбжанэ и къалэмыпIэм къынэр венгерскэ социалистическэ партым яубыдащ.

КАТМАНДУ. Непалым и къалащхьэм щызэпсалъэу щIадзащ непальскэ конгресс, левэ фронт зэгуэт оппозиционнэ партхэм я лIыкIуэхэмрэ правительствэмрэ. Ахэр къэралым щыIэ псэукIэр егъэфIэкIуэным пыщIа Iуэхухэм топсэлъыхь. Абыхэм псом хуэмыдэу гулъытэ хуащI министрхэм я советыр, парламентыр зэбгрыуты-Iыпщыкыным, правительствэщIэ къызэгъэпэщыным пыщIа Iуэхухэм.

ТОКИО. Японием и экономикэм и Iуэхур зэман благъэм нэхъыкIэ хъунущ. Апхуэдэу я гугъэщ къэралым и общественнэ лэжьакIуэхэм яцыщ куэдым. «Майнити» газетыр къэралым и концерни ин 50-м я лэжьакIуэхэм яхэупщIыхьащ. Бизнесменхэм къызэралъытэмкIэ, етх газетым, иджыпсту Японием и экономикэм фIыуэ зиIэта щхьэкIэ, куэд мыщIау ар гугъуехь хэхуэнущ.

МЕХИКЭ. Латинскэ Америкэм щыщ къэралхэм я сабий мелуан 20-м щIигъу адэ-анэхэр якIэлъыплъыплъу къохъу, абы къыхэкIыу а цIыкIухэм я дэIэпыкъуныхуейщ, итщ узыншагъэр хъумэнымкIэ дунейпсо организацIэм игъэхьэзырауэ мыбы цытрадза докладым. Зеиншэхэр латиноамериканскэ къалэхэм я уэрамхэм дэзу дэтщ, ахэр насыпыншэщ. Абыхэм куздкIэ я нэхъыбапIэм зыщIэсын унэ яIэкъым, лэжьыгъэ хьалъэ ямыгъэзащIэу хъуркъым. Анхуэдэ сабийхэм сднэну яхузэфIэкIыркъым, дохутырхэр якIэлъыплъыркъым. А псори зи зэраныр Латинскэ Америкэм щыщ къэрал куэд экономическэ кризис иным зэрыхэтырщ.

ДАР-эс- САЛАМ. Танзаниискэ армэм и зауэлIхэр иджы благъэ псыдэ зыщIэуа щыпIэхэм дэIапыкъуэгъу хъуну макIуэ. Апхуэдиз уэшх а щыпIэхэм 1942 гъэ лъандэрэ къыщешхакъым. Псым унэ, школ, медицинскэ Iуэхущ1апIэ минхэр икIутащ. Мивэрэ область закъуэм унэ ямыIэу щыху мин 72-рэ къыщынащ.

(ТАСС, апрелым и 16-м).

ДУНЕЙР НОБЭ

НЭГЪУЭЩI КЪЭРАЛХЭМ КЪРАТЫКI

ИУЖЬ СЫХЬЭТЫМ

БОНН. Германиер зы къэралу зэгуэхьожа нэужь абы и къалащхьэ япIыныум идзыпсту куэд топсэлъыхь. Политикхэмрэ общественнэ лэжьакIуэхэмрэ абы зэреплъыр зэтехуэркъым. Абы-хэм япIыщ языныкъуэкIэм Боин къалащхьэу къагъэнэжмэ нэхъыфIу я гугъэщ, ауэ адрейхэм Берлин къыхах. Промышленникхэмрэ бизнесменхэмрэ я дежкIэ ар гурыIуэгъуэщ. Абыхэм къызэралъытэмкIэ, парламентымрэ правительствэмрэ дэнэ щымылажьэу щытми, я кондери, фирмэ инхэм я филиалхэр Берлин къыщызэIуахынущ.

БУДАПЕШТ. Венгерскэ политическэ партхэм парламентым тIысыпIэу къащIылъысар белджылы хъуащ. Псома ятекIуащ венгерскэ демократическэ форумыр — парламентым и депутат 386-м щыщу 165-рэ зылъысар. ЕтIуанэ увыпIэр щхьэхуит демократхэм я союзым, ещанэр—лэжьакIуэ жыгъейхэм я партым, епIэ-

МЕХИКЭ. Латинскэ Америкэм щыщ къэралхэм я сабий мелуан 20-м щIигъу адэ-анэхэр якIэлъыплъыплъу къохъу, абы къыхэкIыу а цIыкIухэм я дэIэпыкъуныхуейщ, итщ узыншагъэр хъумэнымкIэ дунейпсо организацIэм игъэхьэзырауэ мыбы цытрадза докладым. Зеиншэхэр латиноамериканскэ къалэхэм я уэрамхэм дэзу дэтщ, ахэр насыпыншэщ. Абыхэм куздкIэ я нэхъыбапIэм зыщIэсын унэ яIэкъым, лэжьыгъэ хьалъэ ямыгъэзащIэу хъуркъым. Анхуэдэ сабийхэм сднэну яхузэфIэкIыркъым, дохутырхэр якIэлъыплъыркъым. А псори зи зэраныр Латинскэ Америкэм щыщ къэрал куэд экономическэ кризис иным зэрыхэтырщ.

ДАР-эс- САЛАМ. Танзаниискэ армэм и зауэлIхэр иджы благъэ псыдэ зыщIэуа щыпIэхэм дэIапыкъуэгъу хъуну макIуэ. Апхуэдиз уэшх а щыпIэхэм 1942 гъэ лъандэрэ къыщешхакъым. Псым унэ, школ, медицинскэ Iуэхущ1апIэ минхэр икIутащ. Мивэрэ область закъуэм унэ ямыIэу щыху мин 72-рэ къыщынащ.

(ТАСС, апрелым и 16-м).

ДЗЭ КЪУЛЫКЪУМ ФРАНЦУЗХЭР ЗЭРЕПЛЪЫР

ПАРИЖ. (ТАСС). Францухэм я нэхъыбапIэм къалъытэ къэралым и зыхъумэжыныгъэр къызэгъэпэщын папщIэ Iэмал имыIэу дзэм къулыкъу щыщIэным ухуей-уэ. Апхуэдэ Iуэху епIэкIэр холъагъуэ «Фигаро» газетым и лъэIукIэ Софрес и институтыр цIыхухэм зэреущIам кърикIуахэм. Зэущ1ахэм я процент 75-м даIыгъащ дзэм къулыкъу щызыщIэнухэр зэрыраджэщIыкIэм халъхьэн хуей зэхъуэкIыныгъэхэм теухуауэ зыхъумэжынымкIэ министерствэм къиIэта Iуэхугъуэхэр. Абыхэм яIцыщ зыщ. къащтэма, дзэм къулыкъу зэрыщащIэну зэманым и кIыхьагъымрэ щащIэну щIыпIэмрэ гъэбелджылыным щIалэгъуалэми я псалъэ халъхьэ зэрыхъунур.

Дзэм къулыкъу щыщIэным зыпылъымдэну зи мурадхэр щыIэу пIэрэ? Мис абы теухуауэ жиIэр Iэщэкlэ зэщIэузэда къарухэм я генеральнэ кIэлъыплъакIуэ Ж. Кайето: француз ныбжыщIэхэр псом япэрауэ законым йодаIуэ. Къулыкъу щIэным зыпылъыдзэм е дзэм къыхэкIуэсыкIыжхэм я бжыгъэр мащIэ дыдэщ. Я идейнэ гупсысэкIэм къыхэкIыу дзэм къулыкъу щамыщIэну щыIэ хуитыныгъэр къэзыгъэсэбэпхэри куэд хъуркъым — дзэм праджэ псоми я зы процентым щIигъуркъым. Дэ нэхъ дызыгъэпIейтейр дзэ къулыкъу лIужьыгъуэ нэхъ хьалъэхэм зыпэщIамыгъэхуэну, нэхъ тыншыпIэхэм зыхуагъэзэну ныбжьыщIэ куэдыр зарыхущIэкIурщ.

ЦIЫХУБЗЫР ДЭЗЫХЬЭХЫР

А бзылъхугъэ гъур цIыкIум уеплъмэ, дзю-до бэнакIэмкIэ дуней псом пIэнейр щытекIуауэ уи фIэщ хъункъым. Спорт зэхьэзэхуэхэм бжыпэр щызыубыдэм нрат гъырыхь фIэщIэр зыщIэлъхэм я щхьэхэр абы хуагъэщхь.

Карен Бриггс илъэс 26-м ит англичанкэщ. Ар и адэанэм яцIыгъуу Норжнир графствэм щыщ къалэ цIыкIу гуэрым дэсщ. Нэгъабэ октябрым Белград щекIуэкIа зэхьэзэхуэм 1[illegible] дыщэ медаль къыщифащ. ИлъэситI япэкIэ докутырхэм шэч яцIу щытащ а хъыдэбзым кIыхьэныкIухьынкIэ — ФРГ-я щыщ Эссен къалэм щекIуэкI зэхьэзэхуэм здихытым, абы и лъэкъуэр гIэу зэныдат.

Ауэ ар спортым хэмыхьэжыну зи гугъахэм Карен и хьэлэр къалъытакъым. Хьхьэжам къыщымынэу, абы текIуэныгъэ аргуэру къихьыну мурад быдэ щIащ. Ар апхуэдизкIэ абы хущIэкъурти Югославием лаборэ венэрым щифIахьыным

— Сыт а жыпIэр, сэ сыцIэрыIуэ? — мэдыхьэшх Карен. — Нэжу, нэгъуэщI къэралхэм щыщхэм си цIэр яшIэу къыщIэкIынщ. Францием-рэ Японием-рэ къикIа корреспондентхэр си дежкIэ къэкIуащ. Ди къэралым и цIыхухэр дзю-дом зыкIи дихьэхыркъым. Дэ футбод дыджэгуу е пы спортым дыхэту цытагъэмэ, ар нэгъуэщIт. ИтIанэ телевизоркIэ дагъэлъэгъуэнут, фирмэшхуэхэр ахъщэкIэ къыддэIэпыкъуну щытэкIын. Сыкъабщтэмэ, сызэрыпсэур си спорт стипендиерщ. Ар срикIу къудейщ ИтIани насып сиIэщ. Си гъащIэ псор дзю-дом тезыхуащ.

— Уэ абы сыт лъандэрэ ухэт?

— Илъэс 12 сызэрыхъурэ.

— Уэ узэрыбэнакIуэр цIыхухъухэм дауэ къащыхъуро?

— ЯгъэщIагъуэ, сыту жыпIэмэ къаруушхуэ зиIахэм сарещхькъым. Дзю-дэ хабзэм тету бланэр псым

США-м илъэс къэс кIэрыхубжьэрыху тонн мелуани 160-рэ щыхьфIадза. Иджыпсту къэралым щокIуэкI кIэрыхубжьэрыхухэм елэжьыным. Ар сабэп хъунущ цIыхур къэлыхъухьурейхь дунейр гъэкъэбзэныныIь. СУРЭТЫМ: зэхэдза кIэрыхубжьэрыхухэр, етIуанэу щелэжьым щыпIэхэм врагъашэ. (ТАСС).

къыдгъэкIыгъэ хуей. Ар ралъхьа илъэс бжыгъэр ирашэчу Сыбыр къикIыжа нэужь, 1900 гъэм Ленинрэ къэзэрегъэпэщащ «Искра» газетыр. Апхуэдэу газетым щыIэщIагъэ къыдыкIыжкIэ щыгугъыу арат. Газетым лэжьыгъэхэр ирагъэкIуэкIащ Россием щызэгрыдза социал-демократическэ организацэ къомыр зы партэ зэграгъэхьэныжкIэ. Апхуэдэу Марксистскэ партэ къэзыгъэпэщащ 1903 гъэм Ленинрэ унафэм щIэту екIуэкIа РСДРП-м и II-нэ съездым.

Псори зэрыщыгъуазэщи, а партэр сыт щыгъуи щытащ Россием щекIуэкI революционнэ зэщIэхъуэныгъэм и къару пашэу. Къащтэмэ, РСДРП-м и унафэм щIэту Россием щекIуэкIащ революци 3. 1905—1907 гъэхэм екIуэкIа япэ буржуазно-демократическэ революцэр темыкIуэфами, 1917 гъэм и февралым екIуэкIа апхуэдэ етIуанэ революцэм пащтыхыр щытрахуащ, мазэ бжыгъэ нэхъ дэмыкIыу 1917 гъэм и октябрь мазэм екIуэкIа социалистическэ революцэм буржуазиемрэ помещикхэмрэ я тепщэныгъэр традэри, советскэ псоуэр ягъэуващ.

Б. И. Лениным лажьэгъэшхуэ иригъэкIуэкIащ а революцэм партымрэ цIыхубэмрэ хузэщIигъэуIэныкIэ. Iуэхур къызэрекIуэкIар кIэщI дыдэу фигу къэдгъэкIыжынщ. 1905—1907 гъэхэм екIуэкIа революцэр праудыхыжа нэужькIэ, Лениныр ягъэтIысыну къалъхуэрти, Хэкум имыкIыжу хъуакъым. Швейцарием адэщIэм, Лениныр набдзэгубдзаплъэу кIэлъыплъырт Россием къыщыхъу псоми икIи хэт нэхъри нэхъыфIу ар щыгъуазэт и хэкум щекIуэкI Iуэхугъуэхэм.

Пащтыхыр зэрытрадзар къызэрищIэу 1917 гъэм и гъатхэм Ленинрэ хущIэкъуат псынщIэу Россием кIигъэзэжыну. Ауэ ар абы телеграфымкIэ и мелышевик Церетели а съездым щызэпищIащ а зэман гугъум еым и закъуэ властыр къэзыщтафын партэ Россием щымыIэ хуэдэу. А дакъикъэм Лениным ину жиIащ: «Щы1эщ апхуэдэ парт! Ди большевик партым и цIыкIэ сэ жызоIэ а партым и закъуэ нобэ властыр къыщтэу къэралыр зэрыт щытыкIэмкIи, ар зыхуэкIуэнумкIи жэуапкIэ щыту зэрыхъэзырыр». Абдеж Ленинрэ къыдэкIри, зэпкърыхауэ щытепсэлъыхьащ Россием щегъэкIуэкIын хуей социалистическэ зэхъуэкIыныгъэхэм я планым.

Россием зэпымыууэ зыкъыщызыIэт революционнэ зэщIэхъуэныгъэр пIалъэкIэ щыIэ правительствэм къызэрэтримыгъэувыIэфыну р къызыгурыIуа буржуазием зыпхигъэIукIыу щIидзащ къэралым военнэ диктатурэ щыгъэувауэ, властыр генерал Корниловым IащIэльхьэн хуейуэ. Ар езы Корниловым игу ирихьри дзэхэр ягъэхьазыру щIидзащ Петроград къыщтэу Советхэмрэ большевик комитетхэмрэ зэбгрихуи мурадкIэ. Корниловым зыщIигъуа дзэхэм яхэтащ Кавказым икIа Туземнэ Iэл дивизиери. Ауэ большевикхэм ягъэкIуа агитаторхэм Iуэхур зыIутыр щыкIагIэм, а дивизием хэт шухэр адэкIэ кIуэри зэмыдэу къызэтеувыIащ, бгырыхэм я щапхъэм къэзакъхэри къыдэплъейри Iуэхум зыри къыщимыкIым, а дзэхэм я унафэщI генерал Крымовым зиукIыжащ, езы Корниловри ягъэтIысащ. Абы зи нэщыхъуэр триха щIыхубэм я зэхэщIыкIым нэхъри зиIэтри, къэралым я Советхэм я нэхъыбапIэм меньшевикхэмрэ эсерхэмрэ я лIыкIуэхэр къыхахужри большевикхэр хахащ.

А псори Ленинрэ IэкIуэлъакIуэу къигъэсэбэпри, егугъуу игъэхьазыру щIидзащ Iэщ1эIэ зэщIэуздэ восстанэр.

Абы теухуауэ Ленинрэ Россием зэпымыууэ зыкъыщызыIэт революционнэ зэщIэхъуэныгъэр пIалъэкIэ щыIэ правительствэм къызэрэтримыгъэувыIэфыну р къызыгурыIуа буржуазием зыпхигъэIукIыу щIидзащ къэралым военнэ диктатурэ щыгъэувауэ, властыр генерал Корниловым IащIэльхьэн хуейуэ. Ар езы Корниловым игу ирихьри дзэхэр ягъэхьазыру щIидзащ Петроград къыщтэу Советхэмрэ большевик комитетхэмрэ зэбгрихуи мурадкIэ. Корниловым зыщIигъуа дзэхэм яхэтащ Кавказым икIа Туземнэ Iэл дивизиери. Ауэ большевикхэм ягъэкIуа агитаторхэм Iуэхур зыIутыр щыкIагIэм, а дивизием хэт шухэр адэкIэ кIуэри зэмыдэу къызэтеувыIащ, бгырыхэм я щапхъэм къэзакъхэри къыдэплъейри Iуэхум зыри къыщимыкIым, а дзэхэм я унафэщI генерал Крымовым зиукIыжащ, езы Корниловри ягъэтIысащ. Абы зи нэщыхъуэр триха щIыхубэм я зэхэщIыкIым нэхъри зиIэтри, къэралым я Советхэм я нэхъыбапIэм меньшевикхэмрэ эсерхэмрэ я лIыкIуэхэр къыхахужри большевикхэр хахащ.

А псори Ленинрэ IэкIуэлъакIуэу къигъэсэбэпри, егугъуу игъэхьазыру щIидзащ Iэщ1эIэ зэщIэуздэ восстанэр.

Абы теухуауэ Ленинрэ

ТАЗИЙ Хьэжмурат,
КБГУ-м и доцент.

Налшык автокомбинатым илъэс тIощIым щIигъуауэ щолажьэ шэрхъэр зэзыгъэпэщыж гупым и бригадир Мэкъуауэ Руслан (сурэтым). Ар зыхэт коллективым пщIэ щызиIэ, зи къалэнхэр дагъуэншэу зыгъэзащIэ щIыху гумызагъэщ.
Тезыхар СУАНОВ Михаилщ.

США-м илъэс къэс кIэрыхубжьэрыху тонн мелуани 160-рэ щыхьIадзэ. Иджыпсту къэралым щокIуэкI кIэрыхубжьэрыхухэм елэжьыным теухуа лэжьыгъэшхуэ. Ар сэбэп хъунущ цIыхур къэзыухъуреихь дунейр гъэкъэбзэныжкIэ.
СУРЭТЫМ: зэхадза кIэрыхубжьэрыхухэр, етIуанэу щ...лэжьыж щIыпIэхэм ирагъашэ.
(ТАСС).

ЗЭПСЭЛЪЭНЫГЪЭХЭМ ПАЩАЩ

БЕРЛИН. (ТАСС). СДПГ-м и фракцэм ГДР-м и народнэ палатэм «гъуэгу хуит» щаритащ коалицэ ным и правительствэм «Германием и телъхьэ союзэ ным» хыхьэ партэ псоми, апхуэдэуи либерализэри и гъусэу. Ар журналистхэм къажриIащ СДПГ-м и парламентскэ фракцэм и пашэ Р. Шредер.

Зэпсэлъэныгъэхэр зэрекIуэкIым тепсэлъыхьа, ХДС-м и правленэри аразы техъуащ иджыри къэсыху Iуэхухэр зэрекIуэкIым.

АДН агентствэм къызэритымкIэ, иджыри къэсыху партхэм къащтакъым. СДПГ-мрэ ХДС-мрэ къахъкIыу министр къулыкъухэм ягъэувынухэм я кандидатурэхэр. Аращ, апхуэдэуи коалицэшхуэ къызэгъэпэщынум теухуа зэгурыIуэныгъэм елэжьын зэрамыухарщ зэпсэлъэныгъэхэм пащэн хуей щIэхъури.

Социологым и Iуэху еплъыкIэр

КъухьэпIэм сыт хуэдэу къащыщыгъуэ КПСС-м и ЦК-м и платформэр? Сыт абы фIыуи ныкъусаныгъуи халъагъуэхэр? АПН-м и корреспондент Хельсинки щыIэм Къэрал щIыб политикэмкIэ институтым социальнэ щIэныгъэхэмкIэ и доктор Юркки Нивонен зыхуигъэзащ КПСС-м и ЦК-м и платформэм и проектым езыр зэреплъ щIыкIэр къыхуиIуэтэну елъэIуу. Мис абы жиIар:

КПСС-м и ЦК-м и февральскэ Пленумыр арэзы зытехъуа платформэм и проектым и ныкъусаныгъэ нэхъыщхьэщ абы къыхуеджэныгъэ псалъэхэр куэду зэрыхэтыр. Проектым къыщыгъэлъэгъуащ зэхъуэкIыныгъэм и зи чэзу лъэхъэнэм партым и пащхьэ иригъувэжа мурадхэр. Абы щыгъуэми а мурадхэр зыIэрыгъэхьа зэрыхъун Iэмал пыухыкIахэр къыщыгъэлъэгъуакъым.

АдэкIэ проектым Iуэхур трещIыхь мы зэманым советскэ обществэр лъэныкъуэ псомкIи зэкIэщIэкыгъэ кризис Iуэхугъуэхэр къызэрекIыфыным. Дэ дызэреплъымкIэ, зэман гъунэгъу дыдэм кърибыдэу абы и лъэныкъуэкIэ зыгуэрхэр пхуэфIэгъэкIыныжкIэ щыIэ Iэмал-хэр икъукIэ мащIэщ. Абы къыщыныэмыщIауи Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм зэхъуэкIыныгъэр зэхуэдэу щекIуэкIыркъым: языныкъуэхэм ар фIыуэ япэкIэ щыкIуэтащ, адрейхэм иджыри и пIэм щоуджых. гугъуехьэр кIуэ пэтми нэхъыбэ щыхъуу.

Международнэ зэхуэцIыкIэхэм я лъэныкъуэкIэ зэхъуэкIыныгъэм къихьа ехъулIэныгъэхэр шэч къызытумыхьэжыщ. Проектым къыщыгъэлъэгъуащ СССР-р арэзы ирихъун хуэдэу къахьа ехъулIэныгъэхэр. 1985 гъэм къыщыщIэдзауэ международнэ зэхуэцIыкIэхэм я зыужьыныгъэм къыщыхъуа IуэхугъуэфIэхэр куэдкIэ кърикIуащ Советскэ Союзым жыджэру иригъэкIуэкI къэрал щIыб политикэм.

Хозяйственнэ механизмэр къэгъэщIэрэщIэжыныр зэхъуэкIыныгъэ псом и Iуэхугъуэ нэхъыщхьэщ. Абы къегъэуи уасэхэм, план зэхэзылъхьэ органхэм, мылъку зэрытрагуашэ щIыкIэм, нэгъуэщIхэми ехьэлIа Iуэхугъуэ куэд зэфIэгъэкIын хуейуэ. Ар къыщыгъэлъэгъуащ платформэм и проектми. Экономикэм ныщIа Iуэхугъуэ псоми яцыщу документым гулъытэ нэхъ мащIэ щыхуэщIащ экологием ехьэлIахэм, ахэр икъукIэ ткIийуэ къэув икIи икIэщIыпIэкIэ зэфIэгъэкIын хуей пэтми. АтIэми куэдрэ къохъу производствэм зегъэужьыным ахэр къыщемызэгъ. Нужьрей зэманым зэрылъагъу къэхъуащ дыкъэзыухъуреихь дунейр хъумэным ныщIа Iуэхугъуэхэр лъэпкъ Iуэхухэм хэхуэна зэрыхъур.

Проектым и Iыхьэфlыр теухуащ СССР-м и политическэ системэр зэхъуэкIыным. Ар ехьэлIащ демократием зегъэубгъунми, апхуэдэуи обществэм и зехьэкIэр егъэфIэкIуэнми. КПСС-р иджыпсту зэрыт кризисым къыщикIыфынур адрей политическэ гупхэмрэ идеологическэ теченэхэмрэ еныкъуэкъуу лэжьыгъэр къызэригъэпэщ нэужькIэщ. Ауэ дауэ щымытми къыщыхъу хъунукъым Советскэ Союзыр пIалъэ кIэщIым кIриубыдэу иджырей парламентаризм зиIэ, парт куэд здэщыIэ обществэм хуэкIуэну. Советскэ Союзым и щIыбагъ къыдэтщ зы парт фIэкI щымыIэу илъэс 70-кIэ къызэрекIуэкIам къыдэхъуа хабзэхэр икIи хъунщIэпсынщIэ-ету пхуэгъэкIуэдынукъым нобэкIэ щыIэ политическэ институтхэр.

Политическэ плюрализмэр Iуэхукlэ пхыгъэкIыныр тынщу щытыну къыщIэкIынукъым. Партым езым ефIэкIыныгъэ къезыт юридическэ щытыкIэхэр имыдэж пэтми, дэпкIи абы и лэжьыгъэр иригъэкIуэкIыныжкIэ Iэмал пэхыфIхэр иIэнущ и ныкъуэкъуэгъуу къэхъуну партхэм нэхърэ, къэхъуну партыщIэхэм политическэ системэм и социалистическэ лъабжьэр къащтэн хуей хъунущ къыщIэкIынущ. Абы къыщыномыщIауэ иджыри зы щIыпIи кууэ щытепсэлъыхьакъым а партхэр къызэрыхъуну, зэратхыну щIыкIэхэм. А партхэм къэралыр зехьэным щызэфIагъэкIыну къалэнри убзыхуакъым; апхуэдэуи Iупщlкъым зэхуэдэ хуитыныгъэ яIэу щIыхубэ информацэм и Iэнатlэхэр е общественнэ унэхэр къагъэсэбэп хъунрэ мыхъунрэ. Партхэм я лэжьынъэр финансхэмкIэ къызэгъэпэща зэрыхъунум и Iуэхури Iупщlкъым. Гъэбелджылын хуейуэ къыщIэкIынущ: КПСС-м иджыпсту бгъэдэлъ мылъкур къыбгъэдэнэжыну, парт, къэрал аппаратхэр дауэ зэгуэгъэцIыхъухьа хъунущ?

Партхэр СССР-м сыт хуэдэ лъабжьэхэм къыщыхъухьукIынущ? КъуэкIыпIэ Европэм щыщ къэралхэм къыщыхъу-къыщыщIэхэр щыхьэт тохъуэ нэхъапэхэм щыIа партхэр лъэныкъуитIу гуэша зэрыхъум. СССР-м узыщрихьэлIэ обществennэ зэмызэгъыныгъэхэмрэ лъэпкъхэм яку дэлъ зэныкъуэкъуэмрэ къэплъытамэ, партхэм идеологическэ гъунапкъэхэм я мызакъуэу, лъэпкъ гъунапкъэхэри яIэнкIэ хъунущ. Абыхэм я къарумрэ я фIэлыкIыныгъэмрэ елъытауэ щытынущ Союз псом зэрыщызэкъуэувэфым.

Политическэ системэм и зыужьыныгъэм псом япэрауэ къегъэув законодательнэ, исполнительнэ, судебнэ властыр зэгуэгъэщхьэхукIын икIи къэралым и унафэщIым и хуитыныгъэхэм зегъэубгъуэ хуейуэ. Властым и системэщIэм и зэфIэкIыр елъытауэ щытынущ парт, къэрал аппаратым япымыщIауэ и щхьэ и унафэ ищIыжыну иIэ хуитыныгъэхэр здынэсым.

Лъэпкъхэм яку дэлъ зэхущытыкIэхэм ехьэлIа Iуэхугъуэхэм я лъэныкъуэкIэ КПСС-р зытет гъуэгум щызэпыщIащ региональнэ автономие зыубгъуэмрэ центральнэ власть лъэщыпэ. Платформэм щыщ Iыхьэ мыхьэнэшхуэ зиIэщ лъэпкъхэм щхьэхуэ зэщIыну, икIи псом хуэмыдэу Союзым хэкIыну яIэ хуитыныгъэу СССР-м и Конституцэм итхар гъэтэмэмын хуейуэ партым къызэригъэувыр.

Лъэпкъ Iуэхум теухуауэ КПСС-м иригъэкIуэкI политикэр тещIыхьащ федерализмэм и хабзэхэм. Ауэ зыныкъуэ республикэхэм, псом япэрауэ прибалтийскэхэм я щIыхуба фронтхэм къалъытэ центрым хуэIэ щытыкIэхэм конфедеративнэ теплъэ яIэн хуейуа.

Нужьрей зэманым обществэм, псом япэрауэ Литвамрэ Эстониемрэ нэхъ щытрагъэчыныхь хъуащ дэтхэнэ республикэми нэсу и щхьэ и унафэ ищIыжу щытын икIи Союзым гуэкIыныжкIэ Iэмал иIэн хуейуэ. КПСС-м и ЦК-м и платформэм и проектым Iуэхур нэхъ зытриухуэр Союзыр къэгъэнэжыныр икIи кIэм-икIэжым а гъуэгур союзнэ республикэхэм къыхахыну зэрыщыгугъырщ.

(АПН)

АДЫГЭБЗЭМРЭ ЛИТЕРАТУРЭМРЭ БАХЪСЭН КЪАЛЭ ЕДЖАПIЭХЭМ ЗЭРЫЩАДЖЫР

Тхакiуэшхуэ Паустовский К. Г. жiаш: «Цiыхур и анэдэлъхубзэм зэрыхущытым къегъэлъагъуэ абы къэралымрэ лъэпкъымрэ хуиш1эфынур зыхуэдизыр». Дауи, щыiыкiым щыщ1эдзауэ зи анэдэлъхубзэмрэ зи литературэмрэ пэщ1эдзэ, курыт еджапiэхэм щызымыдж сабийм адыгэ хабзи, нэмыси, адыгэ хъэ-щэни тынш пхузыхегъэлъхьэжынукъы м, апхуэдэм и хэщ1ри и лъэпкъри фiыуэ пхуегъэлъагъунукъым, адыгэ тхыдэр аджашэрэт, адыгэ хабзэхэр зэгъэщiащэрэт пхужегъэiэжукъым. Апхуэдэр уи лъэпкъым, уи Хэку и щхьэщыжакiуи хъункъым. Сыдыгэщ, жiэуэ апхуэдэр къэувкiи уи напэр къитхьэщiыкъым.

Апхуэдэ шынагъуэр къэмыгъэхъуным тегузэвыхуу араш Бахъсэн къалэ щыiэ адыгэ хасэм къалэм и еджапiэхэм адыгэбзэр зэрыщадж1ыр къинщытэну икiи зэрыхуэзфiэкiкiэ дэiэпыкъуэгъу еджапiэхэм яхуэхъуну мурад щiищ1ар. Мы тхыгъэмкiэ ди гугъэщ1 нэгъуэщ1 къалэ еджапiэхэм адыгэбзэмрэ литературэмрэ егъэджыныр зэрыщытъуэвамкiэ жэуапгакiуэхэм дэрэ пеплъэгъу дызэхуэхъуу зы гупсысэм дытекiэну. Е, нэгъуэщ1у жыпiэмэ, а Iуэхугъуэхэмкiэ лъэпощхьэпо кыхтуэхъухэр гъэкiуэдыныкiэ чэнджэщ зэтхьэлiэныр тфiэтэмэщ1.

А гуращэкэр диiэу, КъБАССР-м щiыхубэ щiэныгъэмкiэ и министерствэм эмпытыщiэри, хасэм хиха къэщцытакiуэ гупыр, Бахъсэн районом адыгэбзэмрэ литературэмкiэ и методист Тыпэщ Iэуесрэ «Коммунист» газетым и лэжьакiуэ Пащты Юрэрэ дэ гъусэу къалэм и курыт еджапiэ № 5-м дыкiуащ (унафэщiыр Бурай Александрэщ). Щыщiэныгъэшхуэщ дызрихьэлiар. Еджапiэм и еджакiуэ 194-м щыщу 176-р адыгэ пэтми, 9—10-нэ классхэм адыгэбзэ ямыдмыххэу къэщiэкiащ, 1-нэ классым щыщiэдзауэ 8-нэ классхэр хиубыдэу адыгэбзэмрэ литературэмрэ зэрядж учебнэ планыр зэгубзыкъым, япэ классым сихьэтит1, адрейхэм сихьэт щырищ, ират1у араш. А сихьэт бзыгъэм зэредзэм хуэйм пахъо хуэдитiкiэ нэхъ мащiэщ.

Адыгэбзэм хуэхахауэ дагъэлъагъуа пэщым адыгэбзэкiэ тхауэ зы псалъэ щыгъупжакъым. Дызыщiыхьа 8-нэ классым щiэсхэр адыгэбзэм хуиту зэрыримысалъэфхэм шоукiытэжри, занщ1-заауэ. Доскэм щыдгьэтхахэм псалъит1 адыгэбзэкiэ ихуэтакъым. «Ати ар дауэ, адыгэбзэкiэ фiмыцэхъэфы, фымитхэфы...» — жиакiт1ым, «дедзынут, драгъэджэрыкым ахъумэ», — жуаз къэдгъэщ1ащ Iуэхум нэхъ иууэ дыщыщiэзыгъэлiэм: «Ада-анахэм деущ1ри и сабийхэм адыгэбзэр зэрагъэщ1ар пщэдей зэрагъэщ1ар пенкэ Геннадий Николаевичщ1). Мы еджапiэм еджакiуэ 1.071-рэ щiэсщ, абы щыщу 804-р адыгэщ. 9-нэ классу щы, 10-нэу тiу, 11-нэуи тiу яiэщи, абыхэм мыадыгэу яхэсыр мащiэ дыдэщ. Апхуэдэу щыт пэтми, адыгэбзэ еджэхэрикъым. Нэхъыщiэ классхэм сихьэт щырыщ нэхъыбэ зиiэ яхэткъым. Нэгъуэщ1у жыпiэмэ, лъэпкъ учебнэ программэм къызэригъэувым елъытауэ мыбыхэм адыгэбзэр зэраджыр хуэдитiкiэ нэхъ мащiэуш. Апхуэдэ хуитыныгъэ еджапiэм езытар гурыiуэгъуэкъым.

Мыпхуэдэри умыгъэщiагъуэу хъункъым. 9—11-нэ классхэм адыгэбзэкiэ яiэн хуея сихьэт бжыгъэр нэгъуэщ1 предметхэм трагъэшауэ къыззрагъэсэбэпыр къемызэгъ дыдэщ. Мы еджапiэм пэщiэдзэ классу 13 иiэщ. Мыбыхэм адыгэхэр щыпэхъыбэщ. Егъэджакiуэ 62-м щыщу 23-р адыгэщ. Апхуэдэу щыт пэтми, мы гъэ гуэрми пэщiэдзэ классхэр адыгабзэкiэ егъэджэным 'щiадзакъым. Нэгъуэщ1 къуажэ къикiауэ мыбыхэм яхэтiысхьа щыiэщ адыгэбзэ еджэну хуей-Къаскъул Хьэсэн, Хъуэжэ Руслан, Хьэщлакъ Сулътiан сымэ.

Псом хуэмыдэу гунэс тщыхъуащ адыгэбзэмрэ литературэмрэ Хъуэжэ Руслан зи унафэщ1 етiуанэ курыт еджапiэм зэрыщрагъэджыр. Адыгэбзэмрэ литературэмкiэ мыбы и егъэджакiуэ Берд Цацэ и егъэджакiэр республикэ псом щыщапхъэщ. Мыбы иiэщ адыгэбзэм и пэш щхьэхуэ. Сабийм адыгэбзэр иджын папщiэ зыхуеину псори иiэщ. Абы кърагъэблагъэ адыгэ тхакiуэхэр, усакiуэхэр, адыгэ хабзэм тепсэлъыфыхьын нэхъыбэхэр. Зыiущiэхэм деж цыкiухэм адыгэ нафэхэр, адыгэ уэрэдхэр ягъэзащiэ. Адыгэ хабзэр, нэмысыр цыкiухэм ящiэныкiэ фiыщiэшхуэ ябгъэдэлъщ егъэджакiуэ Прошт Лусэ, гъэсакiуэ Агуей Фатiимэ сымэ. Абыхэм я классхэм ушыщiыхьэкiэ, сабийхэм адыгэ сэлам къуах, ди тхыдэм, культурэм теухуауэ уащеупщiкiэ жэуап тэмэм къуат.

Мы еджапiэм къызэрыкiэрыху щiагъуэ щыiэкым 4-нэ курыт еджапiэри (директорыр Хьэщлакъ Сулътiанщ). Адыгэбзэмрэ литературэмрэ мыбы щезыгъэдж Абытiэ Фатiимэ, Бырмакыт1 Фатiимэ, Зеущэ Атмир сымэ Iэмалыфхэр къалъхьэжуэ, зэчэнджэщу уроихэр зэрефiэкiуэным яужь итщ.

Фiы и лъэныкъуэкiэ утепсэлъыхь хъунущ Къаскъул Хьэсэн зи унафэщ1 1-нэ курыт еджапiэми. Унафэщiым тэмэму къыгурыiуэ адыгэбзэмрэ литературэмрэ факультатив программэкiэ бдзыныр щыгугъэщхуэу зэрыщытыр. Ныбэ мыбы лъэпкъ программэм тету щрагъадж. Ауэ адыгэбзэ езыгъадж Бгъэжьнокъуэм щiэмызэрэзы гуэрхэри къыджиащ. Ар еджапiэм и библиотекэм адыгабзэ тхылъхэр зэрыщымащiэри, 9-нэ классхэр зэредж учебникхэр мы гъэм ирикъуу зэрамыiэри, нэгъуэщ1 зыхуей изрылъагъу пособиехэри къазэремэщiэкiырщ.

Адыгэбзэмрэ литературэмрэ еджапiэхэм нэхъ тэмэму щыдж хъунымкiэ лъабжьэр къыщежьэр пэщiэдзэ классхэм я дежщ. Абыкiи Iуэхур зыiутыр адыгэщiэн мурадкiэ районым и нэгъуэщ1 еджапiэхэми дыщыIащ.

Районым ит еджапiэ 42-м щыщу 1-нэ классхэм анэдэлъхубзэр щегъэджэным щiэзыдзэр 12 къудейщ. Гъэкiуам пэщiэдзэ классхэр адыгабзэкiэ егъэджэным щыщiадзэну унафэ къащтауэ щыта пэтми, районым абы мыхьэнэуэ щратыр мащiэщ. Бахъсэн районом и лъэныкъуэкiэ Берд Тамарэрэ Тыпэщ Iэуесрэ щыгъуазэ дызэращiэмкiэ, Бахъсэн район, къала, къуажэ Советхэм адыгэбзэр апэ классхэм зэрагъэщ1ар нэхъыбэ дыдэщ. Ауэ ар къэгъэлъагъуэ гуэрхэм ящыщ. Ахэр Iэмалыфхэр къалъхьэжуэ, зэчэнджэщу уроихэр зэрефiэкiуэным ящыщщ. Ахэр зэрыщыIэм фэдэ щыIэныгъэшхуэ зэрыщыIэр къэгъэлъагъуэ гуэрхэм ящыщщ. Ахэр зэрыщыIэм фэдэ щыIэныгъэшхуэ зэрыщыIэр къэгъэлъагъуэ гуэрхэм ящыщщ.

Иджыпсту зым и деж1кiи щэхужкъым ди медицинэ Iуэхущ1апIэхэм сымаджэщхэмрэ поликлиникэхэмрэ, фельдшер-акушер пунктхэм, лъхуапIэхэм я лэжьыгъэм ныкъусаныгъэ инхэр зэрыхэлъыр, езы дохутырхэм, медсестрахэм ящыщ куэд хьэлэлу зэрымылажьэр, гъуэтыгъуей хъуа хущхъуэхэм ирисондзэжрэр мымащiэу, абыхэм медицинэ лэжьакiуэхэри яхэту, зэрыщыIэр.

Икiи апхуэдэ щытыкiэ мыхъумыщiэ щыщыIэ мы зэманым зи къалэн мытынщхэм хьэлэлу бгъэдэт, сымаджэхэм егугъуу еIэзэ дохутырхэмрэ медсестрахэмрэ пщiэ лей яхуэфащэщ. Аращ езы щIыхухэми абыхэм я фiыщiэр щIамыгъэкIуэдыр, щIыхутъэрэ гущIэгъуэрэ зыхэлъ дохутырхэм яхуэгъэза псалъэ гуапэхэр псоми зэхахыу щIыжаIэр, абыхэм ятеухуауэ газетхэм щIатхыр. Ди «Ленин гъуэгу» газетми мымащiэу къокIуэ узым къезыгъэла, я узыншагъэр зэфiэгъэувэжынымкiэ дэIэпыкъуэгъу къахуэхъуа дохутырхэм, медсестрахэм щIыхухэм фiыщiэ щыхуащI, абыхэм я цIэр псоми зэхедгъэхыну къыщылъагIуэ тхыгъэхэр.

Мис, псалъэм щхьэкIэ, Кури Ипщэ къуажэм **Хьэрэдурэ** Фатiимэ къиртхыкIа письмор. «Сэ фiыщiэ ин хуэсщiыну сыхуейт Тэрч район сымаджэщым 1947 гъэ. лъандэрэ и Iэнатiэр имыхъужауэ щылажьэ дохутыр Iэсэ, гущIэгъуэшхуэ зыхэлъ щIыху гъуэзэджэ Осадчевэ Верэ Геннадиевнэм, сыхуейт си фiыщiэ псалъэхэр фи газетым къытевдзэну, — дыкъыщоджэ письмом. — Верэ Геннадиевнэ сымаджэщым и сабий отделением щолажьэ. Сабий мащiэ къригъэлакъым абы узыфэ бзаджэхэм, ажалым.

Верэ Геннадиевнэ икъукIэ хуэфащэу илъэс куэд щIауэ зэрехьэ «КъБАССР-м щIыхь зиIэ и дохутыр» цIэ лъапIэр. Гухэхъуэщ ар сабийхэм яхэту, абыхэм епсэлъылIэу плъагъуну. Илъэс зэбжанэ и пэкIэ ар пенсэм кIуащ, ауэ тIысыжакъым — япхэми хуэдэу, ноби ди сабийхэм йолIэ, ахэр узыншагъэ гулъытэ зэрядгъэхьым теухуауэ мащiи илэжьыкъым».

Мис иджыри зы письмо. Ар къитхэщ Тэрч районым щыщ Хьэмидей къуажэм щыпсэу **Борий** Ахьмэтхъан.

«Щыхур къыщIэгъэщIыр насыпыфIэу псэуну араш, — къетх абы. — Куэд къызэщIеубыдэ насыпым икIи абы и зы Iыхьэ ину убж хъунущ фIыуэ плъагъу Iэщ1агъэм ухуэпэжу урилэжьэныр, щIыхубэм уи сэбэп ебгъэкIыныр.

Апхуэдэ насып иIэу къызолъытэ Налшык къалэ щыIэ «Эльбрус» санаторэм и ещанэ корпусым и дохутыр Пщыгъуэш Татьянэ Хьэшауэ и пхъум.

Сэ си щыбакъкIэ сыщIалэжьым икIи куэдрэ си узыншагъэм и Iуэхукiэ сыщIэлъын хуей хъуащ сымаджэщхэм, мызэ-мытIэуи сыщыIащ зыгъэпсэхупIэ санаторэхэми. А псоми сэ куэдрэ сашыпэщIэхуащ я Iэзагъэкiи, я хьэлкIи, я Iуэху бгъэдыхьэкIэкIи зэмыщхьхэу дохутыр куэдым. Абыхэм къахэкIащ арэзы дыкъэзыщIаи, ауэ Пщыгъуэш Татьянэ хуэдэу щIыху гуапэ, псэм дыхьэ, зи Iэщ1агъэм хуэпэжу си ныбжьым къриубыдэу иджы фIэкIа срихьэлIакъым.

Гурыiуэгъуэщ щIыху сымаджэм, хущхъуэ ирахьэлIэм хуэдэу, дохутырым и ucалъэ гуапэхэри сабэп зэрыхуэхъур. Икiи дэтхэнэ зы дохутыррри щытыр хуейщ гущIэгъу иIэу, бзэ Iэфiу, сымаджэм и узыр псалъэ дахэкIэ щхьэцихыфу. А псори щыгъэхуэхьэсащ зи Iэщ1агъэм гурэ псэкIэ хьэлэду ирилажьэ Пщыгъуэш Татьянэ дежи.

Санаторэм сыщыпсыIа махуэхэм гуапагъэ куэд дэслъытэщ сэ Татьянэ. Пщэдджыжым палатэм къощIыхьэурэ ди узыншагъэр зыгъэтыр зэригъащIэкIэ, дигу кIэуэхэр къищIэкIэ зэфiэкIыр-тэкъым абы кIыхьыр гулъытэр, атIэ щIэх-щIэхыурэ кIыхьлъагъуазэу, игу мыдагъэу кIыгригъэзэжрэ къыдэплъу, нэIус-нэплъысэу кIыхъущытащ. Ар щIыху Iэпэ нэхъыщхьэ я сымаджэщым щолажьэ щIыху гъуэзэджэгуп. Абыхэм яшыщщ Хэжь Асият, Гъут Светланэ, Мэжджыхъ Асият, пщафIэ Дыкъыно Фатiимэ, сымаджэхэр зытъашхэ Хьэпэ Клуакiуэ, техничкэхэу Нэгъуей Тамарэ, Сыжажэ Светланэ сымэ.

Си узыншагъэр зэфiэувэжащ икIи лэжьыгъэм сыпэрыувэжащ. Сыныболъэiу зи цIэ кIэщIуахэм фи газетымкiэ фыслхуехъуэхъуну, узыншагъэ быдэ яiэну, я гукъуэгъэ машiэну, сымаджэхэри я нэхъ машiэжыну, я лэжьыгъэ мытынщым щаIэ пщIэр нэхъ иныж хъуну сызэригуапэр схуажефIэкынуу».

Сэрмакъ къуажэм **Куэщэ** Лодэ къиртхыкIа тхыгъэр ятеухуащ Лыджыдэхэ Марьянэрэ Хьэлимэтрэ. «ЗышпхъуитIым Iэщ1агъэ ящIащ узыншагъэр хъумэныр, цIыху сымаджэхэр гъэхъужыныр, — етх абы. — Щэдджыжьым жыIуэ си Iуэху зытетымкiэ хъыбар ирагъэщIащ сымаджэщым. Абы къикIри къэкIуащ дохутыр Къэрэшэ Iэминат. Сэ ар куэдрэ къызэпIащ икIи сымаджэщым сымыгъуэлъу мыхъуну жиIаш.

Арати, Зеинкъуэ сымаджэщым сыщIэгъуэлъхьащ. Абы сэ къыщызэIэщащ езы Къэрэшэщэр. Абы и пэIэ тету хущхъуэхэр къызахьэлIащ медсестрахэу Нэгъуей Маринэрэ Лэшкэи Луизэтэрэ. Сымаджэщым куэдрэ сыщIэмылъуи си узыншагъэр зэфiэувэжащ.

КIуэкIуэ Светланэ Мухьэмэд и пхъур зи дохутыр нэхъыщхьэ я сымаджэщым щолажьэ щIыху гъуэзэджэгуп. Абыхэм яшыщщ Хэжь Асият, Гъут Светланэ, Мэжджыхъ Асият, пщафIэ Дыкъыно Фатiимэ, сымаджэхэр зытъашхэ Хьэпэ КIуакiуэ, техничкэхэу Нэгъуей Тамарэ, Сыжажэ Светланэ сымэ.

Си узыншагъэр зэфiэувэжащ икIи лэжьыгъэм сыпэрыувэжащ. Сыныболъэiу зи цIэ кIэщIуахэм фи газетымкiэ фыслхуехъуэхъуну, узыншагъэ быдэ яiэну, я гукъуэгъэ машiэну, сымаджэхэри я нэхъ машiэжыну, я лэжьыгъэ мытынщым щаIэ пщIэр нэхъ иныж хъуну сызэригуапэр схуажефIэкынуу».

Сэрмакъ къуажэм **Куэщэ** Лодэ къиртхыкIа тхыгъэр ятеухуащ Лыджыдэхэ Марьянэрэ Хьэлимэтрэ. «ЗышпхъуитIым Iэщ1агъэ ящIащ узыншагъэр хъумэныр, цIыху сымаджэхэр гъэхъужыныр, — етх абы. — Щэдджыжьым жыIуэ си Iуэху зытетымкiэ хъыбар ирагъэщIащ сымаджэщым. Абы къикIри къэкIуащ дохутыр Къэрэшэ Iэминат. Сэ ар куэдрэ къызэпIащ икIи сымаджэщым сымыгъуэлъу мыхъуну жиIаш.

Арати, Зеинкъуэ сымаджэщым сыщIэгъуэлъхьащ. Абы сэ къыщызэIэщащ езы Къэрэшэщэр. Абы и пэIэ тету хущхъуэхэр къызахьэлIащ медсестрахэу Нэгъуей Маринэрэ Лэшкэи Луизэтэрэ. Сымаджэщым куэдрэ сыщIэмылъуи си узыншагъэр зэфiэувэжащ.

КIуэкIуэ Светланэ Мухьэмэд и пхъур зи дохутыр

ЩIЫХЬЫМ Я НЭХЪ ЛЪАГЭР ЯХУЭФАЩЭЩ

ГУАПЭУ ДОХЪУЭХЪУ!

Гукiи псэкiи ди гуапэу дохъуэхъу зауэми лэжьыгъэми я ветеран ГУМЭ Джэтэгъэж и щыжыр илъэс 70 зэрыхъуамкiэ. Ди гуапэщ узыншагъэшхуэрэ Кавказ гъащiэ щIыхьрэ иIэну.

И къуэшхэр, и шыхъуэхэр, и ныбэхэр, и малъхэхэр, и къуэрылъхъу-пхъурылъхухэр, и благъэхэр.

Редакторыр МЭЗЫХЬЭ Борисщ.

ТВ

Апрелым и 18

Япэ программэ. 6.30 — «Дакъикъ 120-рэ». 8.30 — мультфильм. 8.40 — «Разорванный круг». Художественнэ фильм. 10.05 — футбол. СССР-м и Кубок. «Динамо» (Киев) — ЦСКА. 10.55 — «Лъэпкъ спорт». 11.25 — «Ритмическая гимнастика». 11.55 — «Сэ сыгуэрэ сыкъэкIуэжащ». 12.25 — «Ди щIыналъэ». 12.55 — «Ди лъэпкъ». 13.25 — «Ди щIыналъэ». 13.55 — «Ди лъэпкъ». 14.25 — «Ди щIыналъэ». 14.55 — «Ди лъэпкъ». 15.25 — «Ди щIыналъэ». 15.55 — «Ди лъэпкъ». 16.25 — «Ди щIыналъэ». 16.55 — «Ди лъэпкъ». 17.25 — «Ди щIыналъэ». 17.55 — «Ди лъэпкъ». 18.25 — «Ди щIыналъэ». 18.55 — «Ди лъэпкъ». 19.25 — «Ди щIыналъэ». 19.55 — «Ди лъэпкъ». 20.25 — «Ди щIыналъэ». 20.55 — «Ди лъэпкъ». 21.25 — «Ди щIыналъэ». 21.55 — «Ди лъэпкъ». 22.25 — «Ди щIыналъэ». 22.55 — «Ди лъэпкъ». 23.25 — «Ди щIыналъэ». 23.55 — «Ди лъэпкъ». 0.25 — «Ди щIыналъэ». 0.55 — «Ди лъэпкъ». 1.25 — «Ди щIыналъэ». 1.55 — «Ди лъэпкъ». 2.25 — «Ди щIыналъэ». 2.55 — «Ди лъэпкъ». 3.25 — «Ди щIыналъэ». 3.55 — «Ди лъэпкъ». 4.25 — «Ди щIыналъэ». 4.55 — «Ди лъэпкъ». 5.25 — «Ди щIыналъэ». 5.55 — «Ди лъэпкъ». 6.25 — «Ди щIыналъэ». 6.55 — «Ди лъэпкъ». 7.25 — «Ди щIыналъэ». 7.55 — «Ди лъэпкъ». 8.25 — «Ди щIыналъэ». 8.55 — «Ди лъэпкъ». 9.25 — «Ди щIыналъэ». 9.55 — «Ди лъэпкъ». 10.25 — «Ди щIыналъэ». 10.55 — «Ди лъэпкъ». 11.25 — «Ди щIыналъэ». 11.55 — «Ди лъэпкъ

щыр Бурай Александрэщ. Щыщ1эныгъэшхэщ дырихьэлIар. Еджапlэм и еджакlуэ 194-м щыщу 176-р адыгэ пэтми. 9—10-нэ классхэм адыгэбзэ ямыджыххэу къыщlэкlащ. 1-нэ классым щыщlэдзауэ 8-нэ классхэр хlубыдэу адыгэбзэмрэ литературэмрэ зэрадж учебнэ планыр зэlубзкъым, ятlэ классым сыхьэтитl, адрейхэм сыхьэт щырыщ ратуращ. А сыхьэт бжыгъэхэр зэреджэн хуейм нахърэ хуэзытlкlэ нахь мащlэщ.

Адыгэбзэм хухахауэ дагъэлъэгъуа пэшым адыгэбзэкlэ тхауэ зы псалъэи щытлъагъуакъым. Дыщыщlыхьа 8-нэ классым щlэхэр адыгэбзэм хуиту зэрыримыпсэлъэфэм щоукlытэжри, зэпыт-залуэ. Доскlэм щыдгъэтхахэм псалъэтl адыгэбзэкlэ яхуэтхакъым. «АтIэ ар дауэ, адыгэбзэкlэ фымыпсэлъэфмэ, фымыгъэфмэ...» — щlыжтlэм, «деджэнут, дрегъаджэркъым ахъумэ», — жуаи къыдатыжащ. Iуэхум нэхъ куууэ дыщыщlэупщlэм: «Адэ-анэхэм деупщlри и сабийхэм адыгэбзэ ирамыгъэджыну зэрыарэзым ди учебнэ планыр тедухуащ», — къыджаIащ еджапlэм и унафэщlхэм. Ауэ абы щытепсэлъыхьа зэlущlэм и унафэр дагъэлъэгъуакъым. Апхуэдэ щытыкlэм нт еджапlэр сыткlэ хуей адыгэбзэкlэ къыдэкl «Iуащхьэмахуэ», «Нур» журналхэм? Ахэр абы щыплъагъухэнукъым. Нэгъуэщl тхыгъэу ди тхакlуэхэм ятххэми, адыгэ хъыбар, таурыхъхэми ахэр щыгъуэзэным, я библиотекэм щlалъным ущымыгугъыххэ. Пэжщ, урысыбзэкlэ зэдзэкlауэ адыгэ литературэм щыщ тхылъ зыбжанэ еджапlэм и унафэщlым и пэшым щыдигъэлъэгъуащ, абыкlэ адыгэ литературэм сабийхэр щыгъуазэ ищl хуэдэу. А зырыщ мы еджапlэм адыгэбзэр зэрыщамыджымкlэ зэрызигъэзэхуэну къытхуигъэлъэгъуар.

Адэкlэ деблэгъащ Бахъсэн къала № 3-м (директорыр Филиппкум ит жытхэм фlадзащ, я еджапlэ пщlантlэ иныр ягъэкъэбзащ.

Опончеч Тамарэ Васильевнэ зи унафэщl еблани класским илъэсищ хъуауэ зоопаркым пыщlэныгъэ хуиlэщ. Абы щыкlуэкlэр тхьэмахуэм шэ макlуэ. Псэущхьэкlэр гъэшхэныкlэ, ахэр зыщlэтыр гъэкъэбзэныкlэ лажьэкlуэхэм ядоlэпыкъу. Апхуэдэ пыщlэныгъэр щыкlуэкlэм хуабжьу ягу ирохь, къыщысыну махуэм хуэпlащlэу поплъэ. А лажьыгъэм ахэр хуегъаза псэущхьэкlэр хъумэным, фlыуэ лъагъуным.

Еджапlэм зы класси, зы кабинети щlэу къыщlэкlынкым, уда замыгlэужьыгъуэ куэд зыщlэмыт. Абыхэми уакlэлъымыплъу, зыхуей хуумыгъазэу хъурkъым. А къалэныр и пщэ дэлъу зы гуп хэха щыlэщ.

Еджакlуэ щыкlуэкlэм я зыгъэпсэхугъуэ зэманым олимпиадэ зыбжанэ Налшык щекlуэкlащ. Мы еджапlэм и ныбжьыщlэхэри абы хэтащ. Росспецпо олимпиадэм физикэмкlэ щытекlуащ епщыкlуанэ класским щеджэ Къалмыкъ Елдар. Абы и классэгъу Къурашэ Мурат зы предметкlэ мыхъуу, тlукlэ — физикэмрэ математикэмрэкlэ япэ увыпlэр иубыдащ.

Къалэ олимпиадэ екlуэкlащ литературэмкlэ. Ар зытеухуауэ щытар декабристхэм я гъащlэрщ. Еджапlэм абы игъэкlуащ еджакlуитху. «Художественнэ псалъэм и Iэщlагъэлl» зэпеуэныгъэм япэ увыпlэр къыщихьащ Мироненкэ Оля, епщlанэ классым щlэсым.

Христофоров Андрей, епщыкlуанэ классым щеджэм, декабристхэм яхуиуса уэрэдыр гитарэмкlэ дежьуэ «Макъамэ» олимпиадэм щыжиlэри, абыи япэ увыпlэр къихьащ. Декабристхэмрэ я щхьэгъусэхэмрэ я сурэт щыныбжьи щыlащ олимпиадэ. Абы я Iэдакъэщlэкlхэр щагъэлъэгъуащ икlи щытекlуащ епщlанэ классым щlэсхэу Шурдым Залинэрэ, Денисенкэ Юлэрэ.

КIЭБЫШЭ Лилэ.

Я НЭГУ ЗЫЩИУЖЬАЩ

Еджакlуэ щыкlуэкlэм гъатхэ зыгъэпсэхугъуэ зэманыр дауэ ягъэкlуа? Абы щыгъуазэ зыхуэтщlыну Налшык епщыкlуплIанэ еджапlэм дыкlуащ. Ар къыщlыхэтхами щхьэусыгъуэ иlэт — природэр хъумэным теухуауэ программэщlэкlэ мыбы илъэситl хъуауэ щрагъаджэ.

Еджакlуэ тlощlрэ тхурэ Москва щыlащ класс унафэщlхэу щы ягъусэу. Къалэ дахэм зыщапльыхьын, я нэгу зыщрагъэужьын къудейкъым абыхэм мурад яlар. Ахэр япыщlащ программэщlэкlэ мыбы щеджэ щыкlуэкlэм. Ахэр и Iуэхум зэрехъулlэр къащlэну, чэнджэщ ираты ну, къратми едlуэну арати, къайхъулlащ. Щыкlуэкlэм я нэгу зыщиуэ, себэпынагъ гуэри къыхахауэ къэкlуэжащ.

Еджапlэр природэр хъумэным теухуа программэщlэм щрилажьэкlэ, гурыIуэгъуэщ я лэжьыгъэр нэхъыбэу зытеухуауэ щытыр. Ныбжьыщlэхэм бзу абгъуэ банэ классым щеджэ Къалмыкъ Елдар. Абы и классэгъу Къурашэ Мурат зы предметкlэ мыхъуу, тlукlэ — физикэмрэ математикэмрэкlэ япэ увыпlэр иубыдащ.

Къалэ олимпиадэ екlуэкlащ литературэмкlэ. Ар зытеухуауэ щытар декабристхэм я гъащlэрщ. Еджапlэм абы игъэкlуащ еджакlуитху. «Художественнэ псалъэм и Iэщlагъэлl» зэпеуэныгъэм япэ увыпlэр къыщихьащ Мироненкэ Оля, епщlанэ классым щlэсым.

Христофоров Андрей, епщыкlуанэ классым щеджэм, декабристхэм яхуиуса уэрэдыр гитарэмкlэ дежьуэ «Макъамэ» олимпиадэм щыжиlэри, абыи япэ увыпlэр къихьащ. Декабристхэмрэ я щхьэгъусэхэмрэ я сурэт щыныбжьи щыlащ олимпиадэ. Абы я Iэдакъэщlэкlхэр щагъэлъэгъуащ икlи щытекlуащ епщlанэ классым щlэсхэу Шурдым Залинэрэ, Денисенкэ Юлэрэ.

КIЭБЫШЭ Лилэ.

ОТТАВЭ. Канадэм и статистическэ бюром къызэритымкlэ, 1990 гъэм январым и 1-м прихьэлIэу къэралым щыхуу иеыр мелуан 26,4-рэ хъуащ. Нэгъабэ абыхэм я бжыгъэм процент 1,3-кlэ зилэтащ. Ар нэхъыбэу къызыхэкlар нэгъуэщl щlыпlэхэм кlыкlа куэд — мини 191-м нэблагъэ къызарыпэпхъуащ.

Щыхухэр псом хуэмыдэу щыIувщ мелуани 9,6-рэ щыпсэу Онтарио провинцэм. Нщхьэрэ-кlуэдыпlэ лъэныкъуэм щыlэ федеральнэ щlыналъэхэр километр зэбгъуэзнатlэ мелуан Iэджэ мэхъу, ауэ щыхуу щымсэур мин 53-рэщ. Абы нэхърэ нэхъ щыхуу мащlэ зэрыс щlыпlэ дунейм щымыIэу ялъытэ.

БОНН. ФРГ-м и къалэхэм я псэупlэ хъэблэхэм дэт машинэхэм зы сыхьэтым километр 40 нэхърэ нэхъыбэ кlэтэныным теухуауэ щащи илэжьыркъым».

Мис иджыри зы письмо. Ар къытхэщ Тэрч районым Iэпэ-пэплъыщlэ къэралыгъуэ комитетым.

Ар щыхъуащ зы щlэмыlэужьыгъуэ. Ауэ ар зыщlэмылъуи си уэзыщагъэр зэфlэувэжащ.

КIуэкlуэ Светланэ Мухьэмэд и пхъур зи дохутыр щlэмылъуи си уэзыщагъэр зэфlэувэжащ.

КIуэкlуэ Светланэ Мухьэмэд и пхъур зи дохутыр

Нлъэсибгъу хъуауэ «Къэббалъкъобувьбыт» объединенэм и «Сапожок» ателье щолажьэ вакъащlэ КIэбышэ Суфян (сурэтым). Школыр къызэрнухыу абы мурад ищlащ а Iэщlагъэр зригъэгъуэтыну икlи псынщlэу вакъащlэ Iэкlуэлъакlуэ хъуащ. Суфян къыпэщыт къалэнхэр процентри 115—120-кlэ егъэзащlэ, и Iэдакъэщlэкlым фlагъ иlэщ. Араш заказчикхэр абы къыщlыхуэарэзыри. КIэбышэм зыхэт гупми пщlэ къыщыхуащl, нэхъыщlэхэм я дэlепыкъуэгъуфlщ.

Тезыхар ФАЙТЕЛЕВИЧ Павелщ.

ГУАПЭУ ДОХЪУЭХЪУ!

Гукlи псэкlи ди гуапэу дохъуэхъу зауэми лэжьыгъэми я ветеран ГУМЭ Джэтэгъэжь и ныбжьыр илъэс 70 зэрыхъуамкlэ. Ди гуапэщ узыншагъэшхуэрэ Кавказ гъащlэ кIыхьрэ иlэну.

И къуэшхэр, и шыхъухэр, я пысэхэр, я малъхъэхэр, и къуэрылъху-пхъурылъхухэр, я благъэхэр.

Редакторыр МЭЗЫХЬЭ Борисщ.

Апрелым и 18

Япэ программэ. 6.30 — «Дакъикъи 120-рэ». 8.30 — мультфильм. 8.40 — «Разорванный круг». Художественнэ фильм. 10.05 — футбол. СССР-м и Кубок. «Динамо» (Киев) — ЦСКА. 10.55 — «Лэгъупыкъуэ». 11.30 — «Вокруг света». 12.30 — Зэман. Хъыбарыщlэхэмкlэ телевизионнэ службэ. 15.30 — хъыбарыщlэхэмкlэ телевизионнэ службэ. 15.45 — Зимбабвем и народнэ искусствэр: скульптурэмрэ музыкэмрэ. 16.05 — ТелеЭКО. 16.35 — Фильм-концерт. 17.00 — гущlэгъуэ и тхъэмахуэ. 17.30 — сабийхэм хуэхаха сыхьэт. 18.30 — Зэман. Хъыбарыщlэхэмкlэ телевизионнэ службэ. 19.00 — Ленинскэ идеехэм иджырей пыхъэнэм зэрызыужьыр. 19.45 — урыс уэрэдхэр. 20.00 — «Голубое око Сибири». Щlэныгъэ-популярнэ фильм. 21.00 — Зэман. Хъыбарыщlэхэмкlэ телевизионнэ службэ. 21.30 — коллаж (рекламэ, информацэ, хъыбарегъащlэ). 21.35 — мыхъэнэшхуэ зиlэ псалъэмакъ. 21.45 — «Остров». Художественнэ фильм. Етlуанэ серие. 22.50 — концерт. 23.10 — «Кинопанорамэ». 00.10 — ВЛКСМ-м и XXI съездым и дневник. 00.40 — хъыбарыщlэхэмкlэ телевизионнэ службэ.

Етlуанэ программэ. 8.00 — пщэдджыжь гимнастикэ. 8.15 — щlэныгъэ-популярнэ фильм. 8.35, 9.35 — музыкэ. 2-нэ класс. 9.05, 10.05 — намысэбзэ. 10.35, 11.35 — литературэ. 7-нэ класс. 11.05 — сабийхэм щадэлажьэ школ. Етlуанэ къытыгъуэ. 12.05 — хоккей. Дунейм и чемпионат. Финляндиемрэ Чехословакиемрэ я командэ къыхэхахэр. 13.25 — документальнэ фильм. 13.55 — етlуанэу ягъэлъагъуэ фильмым и махуэ сеанс. «Прошедшее вернуть». Етlуанэ серие. 19.00 — СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и сессием. Ар щыгъэпагъэуми — нэхулъэфl фыкъикl, цыкlухэ!

Щlыпlэ программэ. 15.55 — Теппеев А. «Гъуэгуанэ хьэлъэ». Спектаклыр балъкэр драмтеатрым егъэлъагъуэ. Ар щыгъэпагъэуми — «Казказ Ищхъэрэ». Киножурнал. 17.45 — сабийхэм папщlэ мультфильм. 17.55 — «Си уэрэд». Кърым И. уэрэд жеlэ (адыгэбзэкlэ). 18.20—телефильм. 18.30 — «Республикэм и махуэ».

Апрелым и 18

7.30—7.35 — газетым итхэр. 7.45—8.00 — пшынэр мэбзэрабзэ. 17.15 — хъыбарыщlэхэр. 17.30 — тхакlуэхэр микрофоным Iутщ. Кlыщокъуэ А. «Нэр напlэм зэрихъумэм хуэдэу хъумэнэ». 17.45 — «Макъ жьгъырухэр». Тэрч Пионерхэм я унэм и сабий ансамблым теухауэ. 18.15—18.25 — «Жаншэрхъэ». Спорт. радиовестник.

ГЪЭЩlЭГЪУЭНЩ

якlуну хуимыту зэрагъэубам себэпынагъ пылъщ. Ульмэ къалэм дэсхэм щахуэзам, природэр хъумэным, атом реакторхэм шынагъуэ япымыгъэлъыным пыщlа Iуэхуэмкlэ министрым и парламент статс-секретарь Мартин Грюнер апхуэдэу жиlащ. Абы лъандэрэ а щlыпlэхэм я гъуэгухэм фэбжьу къыщыхъур процент 16-кlэ, хьэуам Iугъуэрэ гъуэзу хаутlыпщхьэр процент 50-м нэскlэ нэхъ мащlэ хъуащ.

М. Грюнер къызэрыхигъэщамкlэ, а Iуэхум себэпынагъуэ пылъыр транспортымкlэ министерствэм щlыгъуу илъесипщlым нэблагъэкlэ ягъэунэхуащ. 1980 гъэм апхуэдэ щlыпlэу 6 фlэкlа щымыlамэ, иджы абыхэм я бжыгъэр мин 10-м щlигъуащ. Министерствэтlмэ мурад ящlащ абыхэм нэхъри зрагъэубгъуну. Дапэкlэ жылагъуэ псоми машинэхэм километр 30-м нэскlэ фlэкla къыщрагъэкlухьыукъым. Къалэшхуэхэм ар нэхърэ щагъэмэщlэнущ.

МАПУТУ. Мозамбикым щыщ Мембэ къалэм дэсхэм аслъэнхэм япэщlэхуэнкlэ шынагъуэ яlэщ. Нэгъабэ икlэух лъандэрэ а щlыпlэм щIыху 53-рэ щыкlуэдащ. Мыбы щыпсэухэм зэрыкаIэмкlэ, илъситl лъандэрэ уэгъушхуэ къызэрыхъум къыхэкlыу аслъэнхэр нэхърэ бзаджэ хъуахащ.

(ТАСС).

УХУЭНЫГЪЭЩlЭХЭМ ПАПЩlЭ

Бахъсэн къалэкум Культурэмкlэ унэ ухуэныр зэфlэкlащ. Иджы и хъуреягъыр зэlузэпащ ящl, и кlуэцlыр къращlыкl. Ар мы гъэм лажьэу яутlыпщыну я гугъэщ.

Ухуакlуэхэм я мурадыр къехъулlэныр елъытащ унэм ирахьэлIэн материалхэр къазэрыlэрыхьэм. Ар кlилъытэу, чырбыщ заводым япэ кварталым къыщlигъэкla плиткэхэм ящыщу метр зэбгъуэзнатlэ 1.500-р ухуэныгъэм хуиутlыпщащ.

Заводым абы нэмыщl мазищым чырбыщ мелуани 2-рэ мин 200-рэ кlитащ, плиткэхэр щlынымкlи плановым щlригъэгъуащ, щlыхухэм чырбыщ мини 100 ярищащ.

ДИ ХЭЩlАПlЭР: 360000, Налшык къалэ, Ленинym и щlэкlэ щыlэ урам, 5, епщlанэ къат.

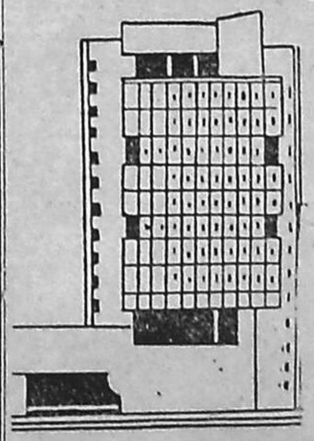

ТЕЛЕФОНХЭР:

редакторым — 2-21-64
приемнэм — 2-22-89
редакторым и заместителхэм — 2-21-86, 2-22-84
ответственнэ секретарым — 2-22-82
секретариатым — 2-21-88, 2-85-49

ОТДЕЛХЭР:

парт лэжьыгъэмкlэ — 2-22-66, 2-22-86
идеологнемкlэ — 2-22-88, 2-60-53
экономикэмкlэ — 2-57-58, 2-22-86
хъыбарыщlэхэмкlэ — 2-63-64
письмохэмкlэ — 2-6[illegible]-31
эдэлэкlакlуэхэм — 2-85-36
сурэттехым — 2-85-76
корректорхэм — 2-60-27
газет цехым — 2-35-60

КПСС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и издательствэ

Ч 00599 Заказ № 3324.